

Najbardziej pomocną rzeczą, jaką możemy zrobić dla drugiej osoby, to dopomóc jej w pomaganiu sobie"

L. M. Brommer

CZEŚĆ WSTEPNA

3

I. Podstawa opracowania i metodyka pracy nad strategią	4
II. Związek strategii z dokumentami o charakterze ponadlokalnym i przesłanki z nich wynikające	10
1. Program Operacyjny Kapitał Ludzki	11
2. Narodowa Strategia Integracji Społecznej.....	12
3. Krajowy Plan Działań Na Rzecz Integracji Społecznej	13
4. Wojewódzka strategia polityki społecznej	13
5. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie świebodzińskim	14
6. Strategia rozwoju gminy Zbąszynek	15

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

III. Charakterystyka gminy.....	16
1. Demografia	17
2. Pomoc społeczna w aspekcie występujących w gminie problemów społecznych	19
3. Zjawiska wywołujące trudności socjalno-bytowe osób i rodzin oraz zapotrzebowanie na pomoc społeczną	29
3.1. Ubóstwo i wykluczenie społeczne	29
3.2. Bezdomność	32
3.3. Niepełnosprawność, długotrwała choroba, starość	33
3.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	37
3.5. Alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie	43
3.6. Kwestia zdrowia	50
3.7. Kwestia mieszkaniowa	51
3.8. Przesłanki i bezpieczeństwo publiczne	53
3.9. Rynek pracy i bezrobocie	55
IV. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy	58
V. Analiza strategiczna swot	59
VI. Podsumowanie części diagnostycznej	66

CZEŚĆ PROGRAMOWA

VII. Misja i cele strategiczne	69
1. Misja samorządu przy rozwiązywaniu problemów społecznych	69
2. Cele i kierunki działań strategicznych	70
VIII. Monitoring i zarządzanie strategią	77

1. Wskaźniki monitoringu	77
2. Organizacja procesu zarządzania strategią	78
IX. Postanowienia końcowe	78
Spis tabel i wykresów	79

CZEŚĆ WSTĘPNA

Pogłębiające się zjawisko ubóstwa rodzin, związane z bezrobociem, problemy egzystencji osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, niedostatek materialny rodzin, szczególnie wielodzietnych, uzależnienia i przemoc w rodzinie to trudne problemy społeczne, które oczekują na rozwiązanie przez władze samorządowe oraz instytucje pomocy społecznej na poziomie lokalnym.

Od skuteczności ich rozwiązania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi gmina. Dla rozwoju gminy istotne znaczenie ma zapewnienie jej mieszkańcom bezpieczeństwa społecznego, a to stwarza potrzebę utworzenia spójnego systemu wspierania osób i rodzin w trudnych momentach życia.

Rozwiązanie istotnych problemów społecznych jest działaniem trudnym i długofalowym, dlatego też celowe jest strategiczne podejście do zagadnień ze sfery polityki społecznej. Realizacja tego procesu zawarta jest w „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” będącej drogowskazem działania władz samorządowych i innych instytucji pomocy społecznej. Wskazanie strategicznych kierunków działania poprzedzone jest wnikliwą analizą problemów społecznych występujących w Gminie Zbąszynek.

Zintegrowane podejście do problemów z zakresu polityki społecznej zaprezentowane w przedmiotowej strategii, pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych ukierunkowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo i prokuratura, a także policja oraz urząd pracy.

Naczelnym zadaniem strategii jest formułowanie wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji.

Konieczność opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika też z pojawienia się nowych zadań w sferze społecznej, będących konsekwencją przystąpienia Polski do

Unii Europejskiej.

Integracja z Unią Europejską obliguje nasz kraj do prowadzenia polityki społecznej zgodnie z wymogami unijnymi.

W tym celu dokonano w kraju zmian legislacyjnych przepisów prawnych, dostosowując prawo do przepisów unijnych.

I. Podstawa opracowania i metodyka pracy nad strategią

Okres transformacji, obok istotnych osiągnięć w demokratyzowaniu życia, zaowocował wysoce niekorzystnymi zmianami, które – najogólniej określając – są następstwem „szokowej terapii” wprowadzenia gospodarki rynkowej. Stopniowe odchodzenie od modelu państwa opiekuńczego wywołało takie zjawiska, jak:

- rozwarstwienie społeczne (dychotomiczny podział na: wygrani – przegrani, biedni – bogaci, pracujący – bezrobotni, itp.);
- marginalizacja (wykluczenie) wielu jednostek i dużych grup społecznych;
- rosnąca pauperyzacja – znaczne (długotrwałe) obniżenie standardu życia polskich rodzin;
- nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, lecznictwa, uczestnictwa w podziale dochodu narodowego i inne.

Stwarza to potrzebę utworzenia spójnego systemu wspierania osób i rodzin w trudnych momentach życia. Sprawność i efektywność działań umożliwi skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, przeciwdziałanie marginalizacji, stanie się rzeczywistym wsparciem dla rodzin w potrzebie. Programowanie działań na rzecz systemu społecznego pozwoli nie tylko na rozpoznanie potrzeb, ale także na skuteczniejszą pomoc.

Ogólnie akceptowanymi wartościami współczesnej polityki społecznej, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w strategii, są:

- bezpieczeństwo socjalne, tzn. gwarancja dochodów i usług na wypadek pojawienia się tzw. ryzyka socjalnego (choroba, bezrobocie, inwalidztwo, itp.);
- wiara w zasoby ludzkie, a więc inwestycje w człowieka, tzw. tworzenie równych szans rozwoju dla ludzi;
- pokój społeczny, traktowany jako wartość podstawowa dla utrzymania harmonijnej współpracy i współżycia między ludźmi (redystrybucja dochodu narodowego na rzecz

grup upośledzonych jak i dialogu społecznego);

- życie rodzinne – uznanie rodziny za podstawową instytucję społeczną, tzn. że polityka społeczna jest polityką prorodzinną.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbąszynek jest dokumentem wskazującym kierunki dalszego rozwoju pomocy społecznej w gminie.

Obowiązek opracowania Strategii wynika wprost z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2008 nr 115 poz. 728), który stanowi, iż :

„ Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;”

Ustawa o pomocy społecznej określa szczegółowo:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Zgodnie z Ustawą - pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2, ust. 1).

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3, ust. 1).

W ujęciu strategicznym pomoc społeczna to nie tylko udzielanie wsparcia materialnego, ale przede wszystkim szeroko rozumiana praca socjalna, nastawiona na: wzmocnienie postaw aktywnych, stworzenie systemu wsparcia psychologicznego, poradnictwa prawnego, wdrożenie modelu pomocy w oparciu o kontrakt socjalny oraz ścisła współpraca i powiązanie działań instytucji

i organizacji pozarządowych w wypracowaniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób z problemami społecznymi.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie stwarza konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję Strategii i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Spośród ważnych dokumentów regulujących kwestie społeczne na uwagę zasługują:

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.) regulująca nowy system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej.

Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003r. Nr 122. poz. 1143) stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

Ustawa kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Tym osobom nowa **ustawa oferuje zatrudnienie socjalne**, rozumiane jako uczestnictwo w "inkubatorach społecznych" - Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest **wsparcie zatrudnienia osób**, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.). Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.

W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. Zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003r. Nr 96 poz.873 z późn. zm.) jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.). Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 41 ust. 1 stanowi, iż: „prowadzenie działań

związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy".

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2001r. Nr 71 poz. 733 z późn. zm.).

Ustawa reguluje zasady i formy ochrony praw lokatorów oraz zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy.

Gmina na zasadach i warunkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach. Ustawa przewiduje, że eksmisja niektórych kategorii byłych najemców możliwa jest tylko wtedy, gdy zapewni się im lokal socjalny. Sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia.

Obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego ciąży na gminie. Najbardziej prozaicznym powodem wypowiedzenia umowy najmu są zaległości czynszowe lub patologiczne zachowanie lokatora (zakłócanie porządku publicznego, przemoc w rodzinie itp.).

Od 5 lutego 2005r. obowiązuje nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego, która przewiduje, że planując eksmisje osoby lub rodziny, która nie ma prawa do lokalu socjalnego (lub zamiennego), komornik wstrzymuje się z jej dokonaniem do czasu wskazania przez gminę pomieszczenia tymczasowego lub, gdy osoba taka sama sobie znajdzie takie pomieszczenie.

Wykorzystując obowiązujące regulacje prawne przystąpiono do opracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zbąszynek na lata 2008-2013**. Opracowaniem Strategii zajmował się Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku przy współpracy członków Zespołu powołanego do opracowania Strategii, a jej opracowanie poprzedzone zostało badaniami i konsultacjami społecznymi.

W skład Zespołu do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powołanego Zarządzeniem Burmistrza Zbąszynka Nr 1\2008 z dnia 29 lutego 2008 r. weszli:

- 1) Danuta Kłós – kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku – Przewodnicząca Zespołu,

- 2) Alina Jagaciak – pracownik Urzędu Miejskiego w Zbąszynku, sekretarz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – członek Zespołu,
- 3) Mariola Szukalska – przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbąszynku – członek Zespołu,
- 4) Ewa Omelczuk – zastępca Burmistrza Zbąszynka – członek Zespołu,
- 5) Alicja Klawiter – pracownik Urzędu Miejskiego w Zbąszynku – członek Zespołu.

Członkowie Zespołu otrzymali zadanie do wykonania: przygotowanie materiałów źródłowych do diagnozy, opracowanie i analiza ankiet, opracowanie strategii w rozbiciu na poszczególne problemy społeczne.

Zespół opracował diagnozę sytuacji społecznej w oparciu o analizę danych wtórnych ze sprawozdań MIPiPS 03. Wykorzystano również materiały wypracowane podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych w dniu 16.10.2007 roku w Sali Domu Kultury w Zbąszynku z udziałem partnerów społecznych, organizacji pozarządowych działających na naszym terenie, sądu, policji, szkół, służby zdrowia, instytucji pomocy społecznej oraz sołtysów i radnych.

Partnerzy społeczni ustalili hierarchię ważności problemów społecznych występujących w naszej gminie oraz wyłonili priorytety działań na najbliższe lata.

Podczas spotkania uzgodniona została treść misji „Strategii” zgodna z misją powiatu i województwa.

Wypracowany dokument składa się z trzech podstawowych części: analizy dokumentów strategicznych, części diagnostycznej oraz części projektującej działania w gminie na najbliższych 6 lat.

W części diagnostycznej szczegółowej analizie poddano przede wszystkim: dane wtórne dotyczące lat 2005-2007, pochodzące z Ośrodka Pomocy Społecznej, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowego Urzędu Pracy, Komendy Powiatowej Policji i Sądu Rejonowego w Świebodzinie oraz informacje z Urzędu Miejskiego w Zbąszynku, a także dane pierwotne pochodzące z przeprowadzonych badań ankietowych.

Badania ankietowe dotyczyły tematu zagrożeń we współczesnym świecie i przeprowadzone zostały w szkołach podstawowych, gimnazjum i szkołach średnich naszej gminy w 2006 roku.

Wśród dyrektorów szkół przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące oceny problemów społecznych występujących w gminie. Analiza zbiorczych wyników wskazuje na występujące zagrożenia dzieci i młodzieży (papierosy, alkohol, narkotyki), co będzie szerzej omawiane przy opisie występujących problemów społecznych w gminie.

W analizie problemów społecznych gminy posłużono się także techniką badawczą SWOT. Natomiast w części projekcyjnej, na podstawie wyników diagnozy i określenia głównych obszarów problemowych, wyznaczona została misja gminy, cele strategiczne i szczegółowe oraz kierunki działania. Dokument zamykają informacje na temat sposobu monitorowania oraz harmonogram wdrażania strategii.

II. Związek strategii z dokumentami o charakterze ponadlokalnym i przesłanki z nich wynikające

Konstruując i realizując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy należy pamiętać, że problemy społeczne nie powstają w próżni, są ściśle związane ze sferą ekonomiczną, edukacyjną, zdrowotną, mieszkalnictwem naszego regionu.

Z drugiej strony należy wziąć pod uwagę, że nawet najlepsza sytuacja ekonomiczna nie chroni przed problemami społecznymi, jedynie może spowodować zmiany w natężeniu występowania poszczególnych problemów. Opracowując tę strategię wzięto również pod uwagę inne opracowane i przyjęte do realizacji strategie i programy europejskie, krajowe, regionalne i lokalne, w tym:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej,
- Krajowy Plan Działań na rzecz Integracji Społecznej,
- Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Świebodzińskim,
- Strategia Rozwoju Gminy Zbąszynek,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Jedną z konsekwencji przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, a konkretnie do Procesu Integracji Społecznej będącego elementem Strategii Lizbońskiej, przyjętej w 2000 roku przez państwa członkowskie UE na 10 lat, jest opracowanie Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Konsekwencja ta wynika z treści Strategii Lizbońskiej, która zakłada, że jednym z trzech głównych kierunków działań w ramach strategii jest „modernizacja europejskiego modelu społecznego, inwestowanie w ludzi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002 – 2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Polska przystąpiła do programu, skutkiem czego opracowana została Narodowa Strategia Integracji Społecznej na lata 2004-2006 dla Polski oraz Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej.

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

W dniu 28 września 2007r. Komisja Europejska wydała decyzję w sprawie przyjęcia do realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który jest jednym z programów operacyjnych służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 i obejmuje całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w Polsce. Przyjęcie Programu stanowi potwierdzenie głównych kierunków rozwoju i prowadzenia polityki prozatrudnieniowej rządu oraz umożliwia wykorzystanie środków EFS w Polsce w latach 2007-2013.

Celem głównym Programu jest: **wzrost zatrudnienia i spójności społecznej**, a do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych, do których należą:

- Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy,

- Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa,
- Wzrost spójności terytorialnej.

Program składa się z 10 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany będzie w 85 proc. ze środków Unii Europejskiej (Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz w 15 proc. ze środków krajowych. W ramach PO KL przewiduje się możliwość realizacji projektów w dwóch głównych trybach: systemowym i konkursowym. W trybie systemowym projekty są realizowane przez beneficjentów imiennie wskazanych w Programie lub dodatkowych dokumentach stanowiących jego uszczegółowienie. Natomiast w trybie konkursowym projekty będą mogły realizować wszystkie podmioty.

NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety w zakresie realizacji prawa do edukacji są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań,
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji prawa do pracy:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy (ALMP).

W zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji innych praw społecznych:

• zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;

- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

KRAJOWY PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych ze względu na to, że ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego.

W przyjętym Krajowym Planie Działania na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczaniu oraz wspierające grupy

zagrożone w działaniach umożliwiających równy start dzieci i młodzieży,

- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia,
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia korzystających z usług społecznych świadczonych zarówno przez państwo jak i przez organizacje pozarządowe.

WOJEWÓDZKA STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ

Ważnym dokumentem, który należałoby wziąć pod uwagę konstruując strategiczne cele i kierunki rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy, powinna być Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej. Sejmik Województwa Lubuskiego uchwalił w dniu 25 kwietnia 2005 roku Strategię Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013.

Za podstawowy priorytet polityki społecznej województwa uznano wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, w tym wykorzystanie potencjału młodego pokolenia, zapewnienie równego dostępu do edukacji i kultury dzieciom i młodzieży ze środowisk ubogich, a także prowadzenie profilaktyki zdrowotnej, promocji zdrowego stylu życia, nauki odnajdywania się w rzeczywistości.

Drugim priorytetem regionalnej polityki społecznej jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin ubogich, objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem i zmniejszanie tego zjawiska.

Za ważny priorytet strategii regionalnej przyjęto doskonalenie systemu wsparcia społecznego oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego poprzez m.in. wyzwolenie aktywności społecznej. Istniejący system wsparcia społecznego jest dobrą podstawą do wprowadzania nowych rozwiązań systemowych, aktywizujących klientów pomocy społecznej i zapewniających efektywne formy pomocy.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE ŚWIEBODZIŃSKIM

W strategicznym dokumencie programowym przyjętym dla powiatu świebodzińskiego za

priorytet uznano „Poprawę jakości życia osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” i wyróżniono trzy obszary działań: udoskonalenie systemu pomocy społecznej, rozbudowę systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym.

W obszarze udoskonalenia systemu pomocy społecznej celem strategicznym jest dotarcie z pomocą do wszystkich potrzebujących mieszkańców powiatu, poprawa systemu wsparcia rodzin, które utraciły zdolność do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, usprawnienie opieki nad osobami z deficytami umysłowymi oraz osobami starszymi poprzez prowadzenie domów pomocy społecznej i ich odpowiednią standaryzację oraz usprawnienie systemu opieki nad dziećmi i młodzieżą w prowadzonych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ich standaryzację.

W obszarze rozbudowy systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych za cel strategiczny przyjęto trwałą poprawę sytuacji tych osób poprzez zapewnienie im odpowiednich warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz przeciwdziałania ich marginalizacji. Natomiast w obszarze przeciwdziałania patologiom społecznym ze szczególnym uwzględnieniem opieki nad rodziną i dzieckiem za cel strategiczny uznano rozszerzenie opieki nad rodzinami zastępczymi i naturalnymi, dotkniętymi problemem bezradności lub patologią, jak również rozwój rodzinnych form opieki nad dzieckiem, szerszą popularyzację adopcji oraz poprawę działalności systemu interwencyjnego.

Przyjęte cele będą realizowane dzięki podejmowaniu działań ukierunkowanych na współpracę, m.in. z urzędami i samorządami gminnymi oraz ośrodkami pomocy społecznej. Tym samym realizowany będzie nadrzędny cel pomocy społecznej określony w 1990 roku: umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie świebodzińskim zgodna jest celami ujętymi w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2005-2013.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ZBĄSZYNEK

Strategia Rozwoju Gminy Zbąszynek do roku 2010 została przyjęta w 2004 roku jako dokument określający cele strategiczne i programy operacyjne, których realizacja przyniesie konieczne i pożądane przeobrażenia gminy oraz zapewni jej właściwy rozwój. Strategia Rozwoju pozwala na zwiększenie spójności społeczno-ekonomicznej i konkurencyjności Gminy Zbąszynek

poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

Rozwój gminy zawsze mierzony jest stopniem polepszenia się standardów życia jej mieszkańców. Wyznacznikiem nowoczesności gminy jest poziom warunków socjalno-bytowych jej mieszkańców.

Praca władz samorządowych nad poprawą szeroko pojętych warunków życia jest niekwestionowanym zadaniem priorytetowym. „Zapewnienie mieszkańcom gminy jak najlepszego środowiska życia” to cel generalny Strategii Rozwoju Gminy Zbąszynek do 2010 roku, w który wpisują się pośrednio bądź bezpośrednio planowane działania z zakresu polityki społecznej:

- Poprawa warunków życia mieszkańców gminy,
- Prowadzenie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom poprzez wspólne działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Pomocy Społecznej, jednostek oświatowych, Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji,
- Tworzenie możliwości zatrudnienia socjalnego dla osób podlegających wykluczeniu socjalnemu.

Niniejsza strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowić będzie istotne uzupełnienie Strategii Rozwoju Gminy.

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych Gminy Zbąszynek, która sporządzona została w oparciu o badanie źródeł zastanych (danych wtórnych) oraz skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów (danych pierwotnych).

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Zbąszynek jest jedną z 6 gmin powiatu świebodzińskiego. Leży w środkowo-wschodniej części województwa lubuskiego. Swoim zasięgiem administracyjnym obejmuje teren pięciu sołectw: Chlastawa, Dąbrówka Wlkp., Kosieczyn, Kręcko, Rogoziniec i miasto Zbąszynek. Powierzchnia ogólna gminy wynosi 94 km², powierzchnia miasta 2,75 km². W gminie aktualnie zamieszkuje ogółem 8 371 osób.

Atutem Gminy Zbąszynek jest jej położenie geograficzne. Przez miasto przebiega międzynarodowa trasa kolejowa Warszawa – Berlin, ponadto bliskie usytuowanie trasy A2 stwarza dogodne połączenia drogowe z południowo-północną i wschodnią Polską. Ważna jest też bliskość instytucji użyteczności publicznych i dostęp do leczenia specjalistycznego oraz całodobowa opieka pogotowia ratunkowego.

Duże obszary leśne, czyste i nieskażone środowisko, daje sposobność do wypoczynku na łonie natury i uprawiania turystyki rowerowej. Atutem gminy jest też bogata i żywa tradycja i kultura ludowa, gospodarność, gościnność i życzliwość mieszkańców, spokój i bezpieczeństwo publiczne.

Gmina ma charakter rolniczy, użytki rolne zajmują 4783 ha powierzchni, co stanowi 50,7% ogólnej powierzchni gminy, a lasy 3 647 ha, tj. 38,6 % ogółu.

Ze względu na korzystne położenie, dobrze rozwiniętą infrastrukturę oraz przychylność władz samorządowych, gmina jest atrakcyjnym miejscem dla inwestorów gospodarczych. Zbąszynek posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę miejską, rozwinięte szkolnictwo - w gminie funkcjonują dwie szkoły średnie: Zespół Szkół Technicznych w Zbąszynku oraz Technikum Leśne w Rogozińcu, gimnazjum w Zbąszynku oraz trzy szkoły podstawowe: w Zbąszynku, Dąbrówce Wlkp. i w Kosieczynie.

Na terenie gminy funkcjonuje 521 (stan na 30.06.2008r.) podmiotów gospodarczych. Podstawowym ośrodkiem zatrudnienia w gminie jest zakład Swedwood Poland Sp. z o.o. produkujący meble dla koncernu IKEA, mający swą bazę w Chlastawie, zatrudniający obecnie 2200 osób.

Sukcesywnie zwiększający się zakres produkcji zakładu oraz jego kooperantów dało znaczny spadek

bezrobocia i poprawiło koniunkturę gospodarczą gminy a jednocześnie uruchomiło popyt na mieszkania.

Dzięki proinwestycyjnym i prospołecznym działaniom gminy nastąpił wzrost sprzedaży działek budowlanych pod budownictwo jednorodzinne, natomiast dwie firmy deweloperskie rozpoczęły budowę nowych osiedli wielorodzinnych.

Słabością gminy jest niezbyt rozwinięta infrastruktura na wsiach, brak miejsc zabaw dla dzieci i spędzania czasu wolnego dla młodzieży, zły stan niektórych dróg gminnych, nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa na wsiach. Poważne zagrożenie kryje się w rosnącym spożyciu alkoholu, w łatwym dostępie do narkotyków, roszczeniowym nastawieniu części mieszkańców i niskim poziomie świadomości ekologicznej.

1. DEMOGRAFIA

Od roku 2002, kiedy to gminę zamieszkiwało 8 617 osób, ilość mieszkańców gminy spadła. Według Rocznika Statystycznego Województwa Lubuskiego na dzień 31 grudnia 2007 roku, teren Gminy Zbąszynek zamieszkiwało 8 371 osób, z czego w mieście Zbąszynek mieszkało 5 094 osób, a na obszarze wiejskim 3 277 osób. Większość osób w gminie, tj. 60,8%, żyło w mieście Zbąszynek.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2005-2007 w podziale na poszczególne miejscowości i przysiółki

Stan na:	31.12. 2005	31.12. 2006	31.12. 2007
Zbąszynek	5126	5095	5094
Dąbrówka Wlkp.	1163	1160	1164
Bronikowo	100	102	95
Boleń	33	35	34
Depot	45	43	45
Samsonki	20	20	21
Rogoziniec	487	482	472
Chlastawa	123	128	127
Kosieczyn	921	919	902
Nowy Gościniec	64	63	65
Kręcko	307	302	295
Kręcko Winnica	17	18	17

Stradzewo	40	40	40
RAZEM	8446	8407	8371

Od kilku lat obserwowany jest stopniowy proces starzenia się społeczności gminy. Z roku na rok zmniejsza się liczba urodzeń, na dzień 31.12.2007 roku zanotowano 78 urodzeń, natomiast liczba zgonów wyniosła 99. Przyrost naturalny był ujemny i wyniósł - 21.

Tabela nr 2. Urodzenia w latach 2005 – 2007

	2005 rok			2006 rok			2007 rok		
	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś
Chłopcy	31	12	19	47	28	19	34	18	16
Dziewczynki	43	22	21	42	24	18	44	28	16
RAZEM	74	32	40	89	52	37	78	46	32

Źródło: Dane ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Zbąszynku

Tabela nr 3. Zgony w latach 2005-2007

	2005 rok	2006 rok	2007 rok

	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś
Mężczyźni	43	27	16	45	25	20	50	29	21
Kobiety	42	23	19	31	19	12	30	16	23
RAZEM	85	50	35	76	44	32	89	45	44

Źródło: Dane ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Zbąszynku

Tabela nr 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Zbąszynek na dzień 15.10.2008 r.

Kategorie wiekowe mieszkańców	2007 rok		
	ogółem	miasto	wieś
Przedprodukcyjny 0-17 lat	1682	957	725
Produkcyjny Kobiety 18-60 lat	2692	1684	1008
Produkcyjny Mężczyźni 18-65 lat	2866	1766	1100
Poprodukcyjny Kobiety 61 lat i więcej	777	473	304
Poprodukcyjny Mężczyźni 66 lat i więcej	327	196	131
RAZEM	8344	5076	3268

Źródło: Dane ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Zbąszynku

Spośród 8344 mieszkańców gminy Zbąszynek 20,16 % stanowiły dzieci i młodzież (1682 osoby w wieku przedprodukcyjnym), 66,61 % osób znajdowało się w wieku produkcyjnym (5558 osób), a 13,23 % osób w wieku poprodukcyjnym (1104 osoby). Strukturę wiekową mieszkańców gminy charakteryzuje wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy w wieku poprodukcyjnym. Gmina Zbąszynek obecnie dysponuje znaczną ilością osób gotowych do podjęcia pracy. W najbliższej przyszłości będzie następował wzrost ilości osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszy się ilość osób w wieku przedprodukcyjnym, przy ogólnej tendencji stopniowego zmniejszania się ilości mieszkańców.

2. POMOC SPOŁECZNA W ASPEKTCIE WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Pomoc społeczna jako istotna część polityki społecznej, kierowana jest do osób i rodzin niezdolnych do samodzielnego zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych.

Realizacja pomocy odbywa się na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Warunki korzystania z pomocy społecznej:

1. wystąpienie trudności życiowych przewidzianych w ustawie,
2. brak dochodów lub bardzo niski poziom dochodów, uniemożliwiający normalne funkcjonowanie.

Rodzaje pomocy społecznej:

- a) - środowiskowo-usługowa: udzielana w miejscu zamieszkania osoby,
 - rzeczowa,
 - pieniężna,
- b) instytucjonalna (np. domy pomocy społecznej).

Rodzaje świadczeń pomocy społecznej:

1. świadczenia pieniężne: m.in. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.
2. świadczenia niepieniężne: praca socjalna, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna winna, w miarę możliwości, doprowadzić do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Celem pomocy społecznej jest zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych.

Realizacja zadań oraz tworzenie systemu wsparcia społecznego leży w zakresie działań Ośrodka Pomocy Społecznej przy współdziałaniu z prowadzoną na terenie gminy i powiatu działalnością organizacji społecznych, Kościoła Katolickiego i innych kościołów, związków

wyznaniowych, fundacji, stowarzyszeń, pracodawców oraz osób fizycznych i prawnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku jest jednostką organizacyjną Gminy Zbąszynek, działającą od dnia 1 czerwca 1990 roku na mocy Uchwały nr XXXIII/17/93 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 04 listopada 1993 roku, finansowaną w formie jednostki budżetowej.

Ośrodek realizuje zadania własne i zadania zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej.

Ustawowo zadania pomocy społecznej finansowane są z budżetu państwa oraz ze środków własnych gminy.

Do zadań Ośrodka w zakresie pomocy społecznej należy w szczególności:

- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie, w tym rozbudowa niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- praca socjalna, rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi,
- współpraca i współdziałanie z innymi jednostkami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej.

Pomocy społecznej udziela się z powodów określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, tj.

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
8. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
9. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;

10. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11. brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
12. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
13. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
14. alkoholizmu i narkomanii;
15. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
16. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ilość osób objętych pomocą społeczną zmienia się z roku na rok. Największą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2001 - 2007 odnotowano w 2003 roku, kiedy to ich liczba wzrosła o 76,16 % w porównaniu do roku 2001. Natomiast w 2007 roku nastąpił spadek liczby korzystających z pomocy o 26 % w stosunku do roku 2006.

Szczegółową analizę powodów przyznawania pomocy społecznej w Gminie Zbąszynek oraz ilości środowisk objętych pomocą w latach 2001-2007 przedstawia poniższa tabela, przy czym należy zaznaczyć, iż w niektórych rodzinach wystąpiło wiele powodów trudnej sytuacji.

Tabela nr 5. Powody udzielania pomocy i liczba środowisk objętych pomocą

Powód udzielenia pomocy	Ilość środowisk objętych z tego powodu pomocą w latach:						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bezrobocie	119	133	158	118	86	99	77
Niepełnosprawność	76	103	115	79	66	69	79
Długotrwała choroba	68	69	97	52	50	74	79
Bezradność w tym:	153	242	250	242	214	188	97
<i>Rodziny niepełne</i>	47	43	57	46	37	43	51

<i>Rodziny wielodzietne</i>	59	57	61	58	54	57	60
Problemy alkoholowe	32	29	34	32	36	29	32
Powrót z zakładu karnego	3	2	3	3	2	2	4
Osoby samotne	25	36	46	48	45	41	43
Usługi opiekuńcze	4	3	6	7	6	5	6
Ilość środowisk objętych pomocą społeczną	228	347	377	303	248	270	214
Ilość osób w tych rodzinach	978	1515	1534	1355	1093	1072	796
Ilość uczniów objętych dożywianiem	208	369	238	332	279	284	207
Ilość środowisk korzystających ze świadczeń rodzinnych	--	--	--	239	599	556	577

* Uprawnieni do pomocy społecznej, to osoby i rodziny, których dochód był poniżej kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (w 2006 i 2007r. – dla jednoosobowego gospodarstwa domowego - 477 zł, dla osoby w rodzinie – 351 zł).

* Środowiska objęte pomocą to jednoosobowe i wieloosobowe gospodarstwa domowe.

W 2007 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zbąszynku wydano 1509 decyzji o przyznaniu świadczeń, z tego 610 w sprawie świadczeń rodzinnych, 899 w sprawie pomocy społecznej. Wśród powodów trudnej sytuacji życiowej, ze względu na które klienci OPS ubiegali się o pomoc, znalazły się wymieniane w ustawie o pomocy społecznej: niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm oraz trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Zasadniczą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w Gminie Zbąszynek był problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych. Także niepełnosprawność i długotrwała choroba stanowiły ważny powód wspierania osób i rodzin. Istotną przyczyną przyznawania pomocy w gminie w 2007 roku było bezrobocie. Brak zatrudnienia nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, stając się źródłem licznych problemów i dysfunkcji.

Znaczna ilość świadczeń została przyznana z powodu nadużywania alkoholu przez członka rodziny - 32 rodziny, natomiast 4 osoby otrzymały pomoc z powodu trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego .

Tabela nr 6 . Liczba świadczeniobiorców* w 2007 roku według wieku

Przedział wiekowy	Płeć		Ogółem liczba świadczeniobiorców 517 *, w tym:	% do ogółu	Pozycja wg liczebności osób w danej kategorii wiekowej
	M	K			
0 - 17	132	135	267	52	I
18 - 25	25	35	60	12	II
26 - 35	4	27	31	6	VI
36 - 45	14	32	46	9	IV
46 - 55	21	34	55	11	III
56 - 65	22	18	40	8	V
66 i więcej	2	16	18	3,5	VII

* Liczba świadczeniobiorców w 2007 r. to liczba osób, które decyzją miały przyznane świadczenie, i nie jest tożsama z liczbą rodzin objętych pomocą, ani też liczbą osób w tych rodzinach. Przykładowo w rodzinie posiadającej czworo dzieci przyznano pomoc w formie posiłków dla trojga uczących się dzieci - liczba świadczeniobiorców w tej rodzinie wynosi 3.

Najliczniejszą grupę korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, wyróżnioną ze względu na wiek odbiorców, stanowiły osoby znajdujące się w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku poniżej 17 lat (52% ogółu). Były to dzieci objęte wsparciem w formie dożywiania w szkołach w liczbie 167 uczniów oraz 100 dzieci, na które został wypłacony zasiłek celowy na żywność.

Dość liczną grupę odbiorców pomocy stanowiły osoby w wieku od 18 do 25 lat - aż 60 osób (12% ogółu), w tym również osoby w rodzinach, na które wypłacony został zasiłek celowy na żywność. Osoby w przedziale wiekowym pomiędzy 36 a 45 rokiem życia stanowiły 9% ogółu objętych pomocą. Kolejną grupę stanowiły osoby z grupy wiekowej od 46 do 55 lat, w sumie 55 osób (11% ogółu).

Można zauważyć, iż osobom w wieku produkcyjnym zagrażają problemy społeczne, zmuszające do szukania wsparcia w zbąszyńskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Jest to zjawisko niepokojące, które powinno skłaniać do refleksji i działań, gdyż jego skutki mogą dosięgać niepełnoletnich członków rodzin potrzebujących pomocy i stać się początkiem innych, złożonych problemów społecznych. Konsekwencjami problemów osób w tym wieku obciążone są właśnie dzieci, stanowiące tak sporą grupę klientów OPS w Zbąszynku.

Korzystnie jawi się sytuacja osób w wieku poprodukcyjnym – od 66 i więcej lat (18 osób – 3,5% ogółu), które w najmniejszym stopniu otrzymywały wsparcie finansowe ze strony instytucji pomocy społecznej - z uwagi na pobieranie świadczeń emerytalnych.

Tabela nr 7. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w 2007 r.

Pozycja na rynku pracy	Liczba beneficjentów Razem 517, w tym:	% do ogółu beneficjentów	% do ogółu mieszkańców gminy
Pracujący	43	8,3	0,51
Bezrobotni	46	8,9	0,55
Bierni zawodowo	428	82,8	5,11

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku 2007 rok.

W 2007 roku najliczniejszą grupę odbiorców pomocy społecznej, wyróżnioną ze względu na aktywność zawodową, stanowiły osoby biernie zawodowo, nie posiadające prawa do zasiłku – 428 osób, stanowiące 82,8 % ogółu objętych pomocą.

W tej grupie są dzieci korzystające z różnych form pomocy oraz osoby dorosłe niepracujące z powodu stanu zdrowia lub wieku. Kolejną grupę odbiorców – 8,9 % ogółu, stanowiły osoby bezrobotne, natomiast klienci Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku, pracujący i jednocześnie otrzymujący wsparcie, stanowili 8,8 % ogółu – 43 osoby.

Tabela nr 8. Poziom dochodów beneficjentów pomocy społecznej w 2007 roku

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku.

Porównywalnie kształtują się wielkości wydatków przeznaczonych na pomoc społeczną. Wraz ze zmianą liczby objętych pomocą zmienia się pula środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela nr 9. Budżet Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2005-2007

2005 r.		2006 r.		2007 r.	
Ogółem w zł		Ogółem w zł		Ogółem w zł	
1 819 281 w tym		2 533 603 w tym		2 525 245 w tym	
Środki rządowe	Środki gminne	Środki rządowe	Środki gminne	Środki rządowe	Środki gminne
PS	254 281	PS	474 723	PS	350 722
ŚR	1 317 300	ŚR	1 906 980	ŚR	1 981 423
	247 700		151 900		193 100

PS – świadczenia pomocy społecznej

ŚR – świadczenia rodzinne

Tabela nr 10. Rodzaj zadań, liczba rodzin objętych pomocą i kwoty wydatków w 2007r.

– w porównaniu z rokiem 2006

Wyszczególnienie		2006 r.		2007 r.	
		Liczba rodzin Ogółem	Kwota wydatków	Liczba rodzin Ogółem	Kwota wydatków
Pomoc społeczna		270	626 623	216	543 822
W tym :	Zadania własne	x	151 900	x	193 100
	Zadania zlecone	x	474 723	x	350 722
Świadczenia rodzinne w tym: Zaliczka alimentacyjna		556	1 906 980	577	1 981 423
		30	140 821	29	124 620
Ogółem wydatki Ośrodka Pomocy Społecznej		x	2 533 603	x	2 525 245
Liczba rodzin korzystających	z pomocy społecznej	270	-----	216	-----
	ze świadczeń rodzinnych	556	W tym: rodziny otrzymujące pomoc społeczną 159	577	W tym: rodziny otrzymujące pomoc społeczną 134

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Należy dodać, że wahania nakładów na pomoc społeczną uzależnione są od aktualnie obowiązujących zapisów ustawowych, w szczególności ustawy o pomocy społecznej i ustawy o świadczeniach rodzinnych. Regulacje te, korygując dostępność do poszczególnych świadczeń, ograniczają lub poszerzają ilość beneficjentów systemu. W latach 2005-2007 Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku udzielał swym klientom pomocy zarówno w formie świadczeń pieniężnych oraz usług jak i sporadycznie w ramach poradnictwa. Analiza danych pozwala stwierdzić, iż świadczenia pieniężne są preferowaną formą wsparcia.

Tabela: 11. Liczba i rodzaj wypłaconych świadczeń rodzinnych w roku 2006.

Rodzaj świadczenia		Kwoty świadczeń w 2006 r.		
Zasiłki rodzinne		569 290		
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:	urodzenia dziecka	56 500		
	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	205 350		
	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	3 200		
	samotnego wychowywania dziecka	89 700		
	wielodzietności	161 270		
	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego w tym:	kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia	27 450	29 950
		kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego poniżej 5 roku życia	2 500	
	rozpoczęcia roku szkolnego		70 480	
	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w tym:	pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	15 150	78 810
		pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	63 660	
Zasiłki pielęgnacyjne		278 505		
Świadczenia pielęgnacyjne		51 674		
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka		99 000		
Razem wypłaconych świadczeń		1 693 729		

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Tabela: 12. Liczba i rodzaj wypłaconych świadczeń rodzinnych w roku 2007.

Rodzaj świadczenia		Kwoty świadczeń w 2007 r.		
Zasiłki rodzinne		633 024		
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:	urodzenia dziecka	39 000		
	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	222 502		
	samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	-----		
	samotnego wychowywania dziecka	61 650		
	wielodzietności	184 320		
	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego w tym:	kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia	30 880	32 860
		kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego poniżej 5 roku życia	1 980	
	rozpoczęcia roku szkolnego		57 700	
	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w tym:	pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	14 220	70 470
		pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	56 250	
Zasiłki pielęgnacyjne		346 545		
Świadczenia pielęgnacyjne		52 500		
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka		78 000		
Razem wypłaconych świadczeń		1 778 351		

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Od 01 września 2006 r. jedynym organem przyznającym i wypłacającym świadczenia rodzinne jest gmina, a podmiotem realizującym te zadania w Gminie Zbąszynek jest Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2004-2006 następowało sukcesywne przejmowanie zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych co wiązało się ze wzrostem liczby rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych.

3. ZJAWISKA WYWOŁUJĄCE TRUDNOŚCI SOCJALNO-BYTOWE OSÓB I RODZIN ORAZ ZAPOTRZEBOWANIE NA POMOC SPOŁECZNĄ

Do zjawisk społecznych wywołujących trudności w funkcjonowaniu osób i rodzin zalicza się ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, niepełnosprawność i długotrwałą chorobę, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, narkomanie, przemoc w rodzinie, zachowania przestępcze członków rodziny. Występowanie takich zjawisk stwarza szczególne zagrożenie **wykluczenia społecznego dla jednostki lub grupy**. Ze względu na konsekwencje, jest to stan bardzo niepożądany dla wszystkich członków danej społeczności – nie tylko dla wykluczonych - i należy skalę tego zjawiska maksymalnie ograniczać. Jednakże całkowite jego wyeliminowanie, ze względu na wielość przyczyn mogących doprowadzić do wykluczenia - nie jest możliwe.

W ostatnich kilku latach pojęciem wykluczenia społecznego posługują się niemalże wszystkie dokumenty traktujące o sprawach społecznych. Konsekwencja ta wynika z treści Strategii Lizbońskiej, która zakłada, że jednym z trzech głównych kierunków działań w ramach strategii jest „modernizacja europejskiego modelu społecznego, inwestowanie w ludzi i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”.

Trzeba pamiętać, że rozwiązując problemy społeczne przeciwdziałamy wykluczeniu społecznemu.

3.1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Mówiąc o **ubóstwie** rodzin mamy na myśli wszystkie rodziny, których dochód był poniżej kryterium dochodu wynikającego z ustawy o pomocy społecznej. Rodziny korzystające z pomocy społecznej pozostają w ubóstwie z przyczyn niezależnych lub zależnych od nich samych. Do przyczyn niezależnych zaliczamy bezrobocie, niskie płace, niskie dochody z gospodarstw rolnych, niskie świadczenia emerytów i rencistów. Do przyczyn zależnych należy zaliczyć niezaradność, nieróbstwo, zaniedbania w dziedzinie edukacji, nieposzanowanie zdrowia. Wiele rodzin pozostaje w ubóstwie z przyczyn skojarzonych wynikających z wzajemnego powiązania przyczyn zależnych i niezależnych. Należą do nich między innymi niskie kwalifikacje będące przyczyną bezrobocia. Eliminowanie bądź łagodzenie niezależnych przyczyn ubóstwa wiąże się z rozwojem gospodarki, aktywną polityką państwa m.in. w zakresie zwalczania bezrobocia, podwyższania wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, kształtowania mechanizmów wynagradzania za pracę. Natomiast likwidacja zależnych przyczyn ubóstwa to proces długofalowy uwarunkowany wieloma czynnikami, jednym z nich jest skuteczna, szeroko rozumiana profilaktyka społeczna.

Wykres nr 1. Pomoc społeczna udzielona z powodu ubóstwa

Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich.

Zjawisko wykluczenia społecznego dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne),
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów,
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną, odpowiedni poziom kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych,
- nie posiadają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co ma miejsce w wyniku niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania,

- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów,
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie: niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych,
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np.: przemocy, szantażu, indoktrynacji.

Wykluczenie społeczne a ubóstwo

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa. Jednak nie da się postawić znaku równości między zjawiskiem ubóstwa a wykluczeniem społecznym. Osoby ubogie nie muszą być wykluczone i odwrotnie – osoby wykluczone niekoniecznie są ubogie.

Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone

Grupy podatne na wykluczenie społeczne:

- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych,
- dzieci wychowujące się poza rodziną,
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- kobiety pozostające poza rynkiem pracy,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby bezrobotne,
- żyjący w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- niepełnosprawni i chronicznie chorzy,
- osoby chorujące psychicznie,
- starsze osoby samotne,
- opuszczający zakłady karne,
- imigranci.

Grupy poważnie zagrożone wykluczeniem społecznym w Polsce:

- dzieci i młodzież „wypadająca” z systemu szkolnego,
- osoby długookresowo bezrobotne,
- opuszczający więzienia,

- niektóre kategorie ludności wiejskiej: pracownicy byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych,
- osoby zagrożone eksmisją z zamieszkiwanych lokali,
- imigranci zarobkowi wchodzący do szarej strefy zatrudnienia,
- osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków,
- bezdomni,
- imigranci utrzymujący się z pracy nielegalnej,

16.2. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność - to względnie trwała sytuacja człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nie posiadającego własnego mieszkania. Wyróżnia się **bezdomność z wyboru**, która jest następstwem opcji powziętej zgodnie z indywidualnymi preferencjami albo **bezdomność z konieczności**, która dotyka człowieka wbrew jego woli, potrzebom i inspiracjom.

Ponadto wyróżnia się bezdomność **rzeczywistą lub jawną**. Oznacza ona brak własnego mieszkania i jednocześnie jakiegokolwiek innego lokalu, przystosowanego do zamieszkania.

W języku prawnym bezdomną jest osoba nie zamieszkująca w lokalu mieszkalnym i nie zameldowana na pobyt stały, a także zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Zjawisko bezdomności w Gminie Zbąszynek występuje w małym zakresie, ale dostarcza służbom społecznym wielu problemów.

W statystykach Urzędu Miejskiego w Zbąszynku na dzień 31 grudnia 2007 roku odnotowanych było 19 osób jako osoby bezdomne, wymeldowane z miejsca stałego pobytu, z wyrokiem eksmisji z lokalu mieszkalnego oraz bezdomne przebywające w lokalu nie spełniającym standardów mieszkaniowych.

Wykres nr 2. Liczba bezdomnych objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Tutejszy Ośrodek ma do zaproponowania dla bezdomnego: gorący posiłek, niezbędną odzież oraz w ramach porozumienia ze Stowarzyszeniem na Rzecz Ubogich i Bezdomnych w Gostyniu - doraźny nocleg.

3.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWALA CHOROBA I STAROŚĆ

Niepełnosprawność

Wraz z rosnącym poziomem cywilizacji, zwiększeniu ulega liczba ludzi, którzy nie są w pełni sprawni i nie potrafią samodzielnie rozwiązywać swoich problemów życiowych. Niepełnosprawności, oprócz uszkodzenia ciała czy choroby, wciąż często towarzyszą liczne bariery ekonomiczne – architektoniczne i środowiskowe, brak tolerancji dla odmienności w swoich społecznościach, ograniczony dostęp do wszystkich społecznych zasobów, dyskryminacja w wielu dziedzinach życia społecznego.

Każda osoba postawiona w obliczu takiej sytuacji izoluje się od „złego świata”.

Wprowadzając w problem niepełnosprawności należy wyjaśnić pewne pojęcia z tym związane.

Osoba niepełnosprawna jest to taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony – osoba niepełnosprawna prawnie, lub osoba która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca) – osoba niepełnosprawna biologicznie, stara.

Osoby niepełnosprawne, według przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych.

Choroba psychiczna – to stan nieprawidłowego funkcjonowania psychiki, powodujący poważne zaburzenia, które powinny być poddane leczeniu psychiatrycznemu ze względu na nasilenie, trwałość i poważne następstwa życiowe.

Upośledzenie umysłowe – nieosiągnięcie charakterystycznej dla wieku poziomu sprawności intelektualnej, tj. zdolności właściwego pojmowania, spostrzegania, rozumowania, zapamiętywania, mówienia, wypracowywania reakcji, uczenia się, radzenia sobie w sytuacjach nowych.

Wyrównywanie szans – proces, dzięki któremu różne systemy i instytucje istniejące w społeczeństwie i środowisku jak np. usługi, różne formy działań, informacja i dokumentacja, są powszechnie dostępne dla wszystkich, a zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja to proces społeczny, który zmierza do koordynowania działania instytucji państwowych, samorządowych, instytucji społecznych i inicjatyw indywidualnych celem przywrócenia ludziom po urazach, chorobach lub z wadami wrodzonymi samodzielności społecznej, zdolności do twórczego życia, do pełnego uczestnictwa w życiu zbiorowym. Pojawienie się w rodzinie dodatkowo problemu niepełnosprawności potęguje już zwykle trudną sytuację życiową rodziny, spychając osobisty problem niepełnosprawnego członka rodziny na dalszy plan. Najczęściej pojawiającym się problemem jest wciąż niski poziom świadomości całego społeczeństwa (w tym bardzo często samych niepełnosprawnych i ich rodzin) w zakresie posiadanych możliwości osób niepełnosprawnych do uzyskania niezależności i samodzielności.

Pomimo podejmowanych dotychczas działań nakierowanych na osoby niepełnosprawne i środowisko, wciąż bardzo ważnym problemem jest funkcjonowanie niewłaściwych form zachowania wśród osób niepełnosprawnych – bierność, brak akceptacji samego siebie, swojej niepełnosprawności, brak samostanowienia i działania- a co za tym idzie – ich izolacja.

Ograniczanie możliwości tych osób potęgowane jest przez otoczenie – bariery mentalne oraz architektoniczne, brak spójnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin, ograniczony dostęp do edukacji, rehabilitacji (również wczesnoniemowlęcej), skąpa oferta usług

oferowanych przez PUP, brak miejsc pracy dla niepełnosprawnych, znikoma wiedza pracodawców na temat zatrudniania niepełnosprawnych, niewłaściwe ich postrzeganie jako osób nieprzydatnych zawodowo .

W odróżnieniu od sytuacji osób niepełnosprawnych w mieście, niepełnosprawni mieszkający na wsiach zajmują często dalszą pozycję w hierarchii struktury rodzinnej.

Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Zbąszynek, korzystających z pomocy społecznej, przedstawiają się następująco:

Wykres nr 3. Pomoc społeczna udzielona rodzinom z tytułu niepełnosprawności

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Tabela nr 13. Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności - w ramach świadczeń rodzinnych wypłacanych przez OPS

Rok	Liczba osób dorosłych	Liczba dzieci	Ogółem
2005	134	30	164

2006	183	44	227
2007	211	40	251

W ogólnej liczbie osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny są również osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej przyznanych z tytułu niepełnosprawności.

Niepełnosprawność w Gminie Zbąszynek dotyka blisko 3 % społeczeństwa, co oznacza równocześnie, iż na 1000 mieszkańców naszej Gminy około 30 dotyka niepełnosprawność określona prawnie, bądź biologicznie.

Mając na uwadze fakt, iż liczby te mają tendencje wzrostowe, niezwykle ważnym jest dokładna analiza problemu i podejmowanie właściwych kierunków działań w tej kwestii.

Długotrwała choroba

Jedną z ważniejszych przesłanek udzielania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej jest **długotrwała choroba**. „Mianem choroby określa się dynamiczną reakcję na działanie czynnika chorobotwórczego, wyrażającego się zaburzeniem naturalnego współdziałania narządów i tkanek, co zwykle prowadzi do zmian czynnościowych i organicznych ustroju.

Można przyjąć, że długotrwała choroba musi trwać co najmniej 6 miesięcy. Istnienie długotrwałej lub ciężkiej choroby stwierdza lekarz, wydając zaświadczenie. Długotrwała lub ciężka choroba to przesłanka uprawniająca między innymi do zasiłku okresowego, usług opiekuńczych, zasiłku pielęgnacyjnego czy świadczenia pielęgnacyjnego. Usługi opiekuńcze świadczone są na rzecz osób samotnych, starych, często z długotrwałą chorobą, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, jeśli rodzina nie może im takiej opieki zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktu z otoczeniem.

Usługi świadczone są w miejscu zamieszkania klientów potrzebujących pomocy przez opiekunki zatrudnione w tutejszym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, Ośrodek Pomocy Społecznej, na ich wniosek, może skierować do instytucji stacjonarnej zapewniającej całodobową opiekę i pielęgnację.

Tabela nr 14. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i skierowanych do instytucji opieki stacjonarnej

Rok	Usługi opiekuńcze	Skierowania do Domu Pomocy Społecznej	Skierowania do Zakładu Opiekuńczo Leczniczego
2005	6	1	0
2006	5	2	1
2007	8	0	1

Świadczeniami pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby były objęte również inne osoby wymagające długotrwałego leczenia, z tego:

- w 2005 roku – 50 osób
- w 2006 roku – 74 osoby
- w 2007 roku – 79 osób.

Powyższe liczby wskazują, iż w gminie Zbąszynek z roku na rok przybywa osób niepełnosprawnych i długotrwanie chorujących oraz starych, wymagających wsparcia.

Na terenie gminy opieką nad dziećmi niepełnosprawnymi zajmuje się działająca w sąsiedztwie Ośrodka Pomocy Społecznej świetlica dla osób niepełnosprawnych, w której zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu po 3 godziny. Osoby niepełnosprawne wspiera Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku.

Długotrwała choroba i niepełnosprawność stanowią w Polsce bardzo istotny czynnik wykluczenia społecznego, chociaż nie zawsze ubóstwa. Mimo formalnie istniejącego powszechnego systemu opieki zdrowotnej, istnieje ryzyko wykluczenia z powodu deficytów funkcjonowania ochrony zdrowia. Związane jest ono z:

- zaniedbaniem sfery promocji zdrowia i profilaktyki,

- niedostatecznego rozpoznania choroby i jej leczenia (brak powszechnych, dokładnych analiz, badań w okresie przedszkolnym i w szkole),
- ograniczeniem dostępności do usług rehabilitacyjnych,
- zróżnicowaniem jakości opieki zdrowotnej.

Starość

Tereny wiejskie Gminy Zbąszynek zamieszkuje 435 osób w wieku poprodukcyjnym. Stanowią oni około 5 % ogółu mieszkańców.

Problem dotyczy ludzi starszych i związany jest z takimi czynnikami jak: pogorszenie stanu zdrowia, konieczność zapewnienia wzmożonej opieki zdrowotnej, zanik tradycji międzypokoleniowej, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej. Towarzyszy temu brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa, mniejsza zdolność przystosowawcza do nowych sytuacji, osłabienie pamięci.

Proces przyspieszonego starzenia się społeczeństwa to zjawisko występujące zarówno w Polsce jak i w naszej Gminie. Przeciętna życia w Polsce istotnie się wydłużyła w okresie ostatnich dziesięcioleci. Sprzyjały temu zapewne zarówno malejące wskaźniki przyrostu naturalnego, jak również postęp medycyny w zakresie ratowania życia, któremu nie zawsze towarzyszy jakość życia. Ludzie żyją dłużej i zwiększa się zapotrzebowanie na świadczenia opiekuńczo – usługowe w sektorze usług środowiskowych oraz opiece instytucjonalnej.

Ludzie starsi w Gminie Zbąszynek objęci są systemem wsparcia, korzystają z wielu form pomocy takich jak:

- pomoc finansowa,
- usługi opiekuńcze,
- korzystanie z gotowych posiłków,
- pomoc w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych,
- pomoc w przygotowaniu dokumentacji do Domu Pomocy Społecznej,
- pomoc w uzyskaniu stopnia niepełnosprawności.

3.4. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Rodzina funkcjonalna, konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa,

więzi i miłości.

Rodzina taka, dzięki postawom akceptacji i współdziałania, zaspokaja podstawowe potrzeby psychospołeczne, stwarza okazję do kształtowania osobowości, uczy młode jednostki podstawowych wartości oraz norm powszechnie akceptowanych w danej społeczności. Instytucje oświatowe dopełniają te oddziaływania i wspierają rodzinę w edukowaniu, wychowaniu i opiece nad dzieckiem.

Niestety, nierzadko bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziny, nieumiejętność rozwiązania problemów, z jakimi się boryka, powodują głębokie kryzysy. Są to zazwyczaj bardzo dramatyczne i traumatyczne sytuacje dla wychowujących się tam dzieci. W takim przypadku instytucje oświatowe, ośrodki pomocy społecznej oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze odgrywają istotną rolę we wsparciu i pomocy rodzinie, podstawowej komórce życia społecznego.

W Gminie Zbąszynek zadania oświatowe oraz opiekuńczo-wychowawcze spełniają przedszkola, szkoły. Na terenie gminy funkcjonuje 5 przedszkoli, 3 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum, 2 szkoły średnie. Razem we wszystkich szkołach zatrudnionych jest 7 pedagogów szkolnych, jednak brakuje psychologa.

W dwóch szkołach średnich pracuje pielęgniarka, w jednej podstawowej – logopeda. Ponadto wszystkie szkoły współpracują z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, policją, pomocą społeczną, a większość korzysta z pomocy kuratorów sądowych, lekarzy i organizacji pozarządowych, przede wszystkim Caritasu, ZHP i innych.

W Gminie Zbąszynek wszystkie szkoły podstawowe i gimnazjum realizują dożywianie uczniów, jednak corocznie liczba chętnych na posiłki zmniejsza się, co może być oznaką poprawy poziomu życia rodzin zamieszkałych na terenie gminie.

Wykres nr 4. Liczba uczniów objętych dożywianiem w latach 2005-2007

Problemami, które dotyczą środowisko uczniowskie, są przede wszystkim trudne warunki materialne i ubóstwo rodziny oraz uzależnienie od alkoholu członka rodziny i złe relacje w rodzinie. Szkoła jest dziś miejscem szczególnie narażonym na wnikanie w środowisko uczniowskie osób trzecich, z zewnątrz, nierzadko dilerów narkotykowych, gdzie uczniowie mają łatwy dostęp do środków psychoaktywnych.

Aby zapobiegać negatywnym zjawiskom występującym na terenie szkół, czy też pojawiającym się w środowisku życia uczniów, szkoły wszystkich szczebli edukacyjnych prowadzą zajęcia profilaktyczne, m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień, profilaktyki przemocy oraz inne dotyczące np. ochrony przed sektami, umiejętności interpersonalnych, itp.

Rodziny naszej gminy mogą liczyć również na wsparcie finansowe w formie stypendiów szkolnych. Każda rodzina spełniająca kryteria dochodowe określone w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej może skorzystać z takiej pomocy.

Tabela nr 15. Liczba rodzin korzystających ze stypendiów szkolnych

Rok	Liczba rodzin	Liczba uczniów	Roczna kwota wypłaconych
<i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zbąszynek</i>			
43			

		objętych pomocą stypendialną	stypendiów
2005	97	228	77.276,00
2006	79	185	75.956,20
2007	49	160	64.626,00

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Zbąszynku

Wykres nr 5. Liczba rodzin korzystających ze stypendiów szkolnych przedstawiona w formie wykresu

Pomoc społeczna odgrywa bardzo ważną rolę w systemie opieki nad dzieckiem. Jest to szczególnie widoczne, gdy rodzina nie wywiązuje się z obowiązków opiekuńczo- wychowawczych.

Problemy dysfunkcji rodziny mają swe podłoże w problemach rodziców, związanych z trudnościami na rynku pracy, ubożeniem rodzin, alkoholizmem oraz innymi zagrożeniami, a także w społecznym nieprzystosowaniu dzieci i młodzieży.

Problem rodzin dysfunkcyjnych występuje na obszarze całej gminy, w szczególności jednak dotyczy tych rodzin, które najsilniej dotknięte są bezrobociem i ubóstwem. Pracownicy socjalni obserwują dużą liczbę rodzin patologicznych, nie wywiązujących się z obowiązków opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci. Obszarami zagrożenia stają się tereny wiejskie, popegeerowskie, których mieszkańcy charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia, dotknięci są ubóstwem, bezrobociem, bezradnością życiową, często popadają w konflikty z prawem, co stwarza bardzo niekorzystne środowisko socjalizacyjne dla dzieci i młodzieży, a tym samym zwiększa ich

zagrożenie marginalizacją społeczną. Dzieciom w takich rodzinach przekazywane są przeważnie normy i wartości, które są przeciwieństwem tych przekazywanych w rodzinach funkcjonalnych czy problemowych. Dzieci ucząc się zachowań dewiacyjnych czy przestępczych, traktują je jako obowiązujące zachowanie, ponieważ wzory te docierają do nich za pośrednictwem rodziców lub najbliższych krewnych. Co więcej, wzory te bardzo często wzmacniane są negatywnymi sankcjami nieformalnymi, wprowadzanymi przez rodzinę patologiczną.

Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziny integralnie łączy się z dysfunkcjami, w sferze działań (np. alkoholizm, przestępczość, itp.), okoliczności (np. bezrobocie, przewlekła lub ciężka choroba, itp.) czy sytuacji lub faktów (charakteryzujących np. stosunki panujące pomiędzy członkami rodziny), które negatywnie wpływają na realizowanie funkcji przypisanych rodzinie. Te z kolei pozostają w jednostronnej zależności z poziomem dezintegracji rodziny, generowanym najczęściej przez następujące czynniki:

- rozbitcie rodziny (separacja, rozwód, porzucenie rodziny);
- zewnętrzne przyczyny dezintegrujące (np. zakład karny, podjęcie pracy przez członka/członków rodziny za granicą);
- niewypełnienie ról wewnątrzrodzinnych (spowodowane np. ciężką chorobą),
- uzależnieniem od alkoholu, brakiem umiejętności wychowawczych u rodziców,
- niezgodnym pożyciem, brakiem czasu wpływającym na niewłaściwą organizację życia rodziny, brakiem opieki nad dziećmi, w przypadku, gdy rodzice pracują,
- brak lub osłabienie podmiotowej/emocjonalnej więzi pomiędzy członkami rodziny.

Środowisko rodzinne jest pierwszym otoczeniem społecznym i wychowawczym w życiu dziecka. To w ramach struktur rodzinnych człowiek nawiązuje pierwsze kontakty międzyludzkie i nabywa umiejętności społeczne. Tymczasem rodziny korzystające z pomocy OPS często charakteryzują się zaburzoną strukturą w postaci niestabilnych i nieformalnych układów małżeńskich, rozkładem pożycia małżeńskiego, niejednokrotnie także częstymi zmianami partnerów oraz deficytami wychowawczymi spowodowanymi załamaniem się ról wewnątrzrodzinnych.

Dzieci pochodzące z tych rodzin, nierzadko pozostawiane samym sobie, bez nadzoru i opieki ze strony osób dorosłych, zaczynają mieć z czasem coraz większe problemy w nauce. W konsekwencji obniżają się ich ambicje, a to z kolei skutkuje rezygnacją z wysiłków w dążeniu do awansu społecznego. Z upływem czasu zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze rodziców skutkują

rozluźnieniem bądź całkowitym rozpadem relacji pomiędzy rodzicem a dzieckiem, które z czasem zaczyna szukać akceptacji i zainteresowania ze strony innych grup, funkcjonujących poza środowiskiem rodzinnym, tj. w grupach rówieśniczych i subkulturowych.

Następstwa takiej kolejności zdarzeń mogą być różne, począwszy od wagarowania, a skończywszy na ucieczkach z domu, popadaniu w uzależnienia i konflikty z prawem. Ze względu na negatywne konsekwencje dla życia społecznego rodziny te znajdują się w centrum zainteresowania odpowiednich instytucji i specjalistów.

Spośród korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku znaczną część stanowią rodziny z wyżej opisanymi problemami.

Tabela nr 16. Liczba beneficjentów pomocy społecznej z problemem bezradności

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	2005	2006	2007
Ogółem	214	188	185
w tym: w rodzinach niepełnych	37	43	51
w rodzinach wielodzietnych	54	57	60

Wykres nr 6. Rodziny z problemem bezradności objęte pomocą społeczną

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku

Prócz instytucji pomocy społecznej niesieniem wsparcia dzieciom w środowisku zajmują się również świetlice środowiskowe, pedagodzy i kuratorzy, itp.

Według danych uzyskanych z Sądu Rejonowego w Świebodzinie nadzorem kuratorskim w Gminie Zbąszynek w 2007 roku objętych było 6 rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską oraz 6 rodzin mających nadzór kuratora wobec nieletnich.

Według danych uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świebodzinie na terenie Gminy Zbąszynek jest 9 rodzin zastępczych, w tym 6 rodzin spokrewnionych, tj. rodziną zastępczą jest babka dzieci i 3 rodziny niespokrewnione. Rodzice biologiczni mają ograniczoną władzę rodzicielską z różnych powodów, np. brak zainteresowania dzieckiem ze strony matki, alkoholizm rodziców. Rodziny zastępcze nie mają kuratora.

Na terenie gminy Zbąszynek działalność wychowawczo-opiekuńczą prowadzą świetlice środowiskowe funkcjonujące w czterech wsiach naszej gminy i w mieście, razem 5 świetlic. Do każdej z nich uczęszcza przeciętnie 25 dzieci. Działa też jedna świetlica dla dzieci niepełnosprawnych, w której na zajęcia odbywające się dwa razy w tygodniu przychodzi średnio 7 osób niepełnosprawnych z terenu Zbąszynka.

Świetlice prowadzone są przez gminę, finansowane ze środków Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Natomiast działalność kulturalną i sportową w głównej mierze prowadzą: Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Zbąszynku oraz Biblioteka Publiczna.

3.5. ALKOHOLIZM, NARKOMANIA, PRZEMOC W RODZINIE

ALKOHOLIZM

Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin jest nadużywanie alkoholu, co obecnie stanowi groźną plagę społeczną. Spożywanie dużych ilości alkoholu powoduje zaburzenia w realizacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej, socjalizacyjnej i emocjonalnej rodziny. Wzorce nadmiernego picia w rodzinie przechodzą często na młodą generację. Grono osób pijących zwiększa się regularnie. Wczesna inicjacja alkoholowa jest szczególnie niebezpieczna, gdyż działa na młody organizm destrukcyjnie w sferze fizjologicznej i psychologicznej. Intensywne picie szybko przekształca się w uzależnienie. Zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej. Polega na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci.

Pozorny dobry wygląd alkoholika często zwodzi jego samego i rodzinę. Zmiany w układzie nerwowym mają swoje podłoże w uszkodzeniu komórek nerwowych mózgu, rdzenia kręgowego i pni nerwów obwodowych.

Charakterystyczne zjawiska cechujące występowanie problemu uzależnienia od alkoholu:

- codzienne wypijanie alkoholu w celu zadowalającego funkcjonowania,
- ciągle picie występujące naprzemiennie z okresami trzeźwości,
- zmiany tolerancji na alkohol,
- utrata kontroli nad piciem,
- zaburzenia pamięci i świadomości,
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji.

O uzależnieniu możemy mówić, gdy co najmniej trzy spośród wymienionych objawów występowały przez jeden miesiąc w ciągu ostatniego roku. Przyczyny alkoholizmu nie są znane, na ogół przyjmuje się współdziałanie wielu czynników genetycznych, biologicznych i środowiskowych.

Według szacunków przyjmuje się, że w Polsce odsetek ludzi uzależnionych od alkoholu stanowi ok. 2 % całej populacji, co w przypadku Gminy Zbąszynek daje liczbę około 170 osób. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że 7-8 % całej populacji nadmiernie spożywa alkohol i w związku z tym znajduje się w grupie podwyższonego ryzyka uszkodzenia zdrowia. Zgodnie z tym wskaźnikiem można przyjąć, iż w Gminie Zbąszynek ok. 630 osób systematycznie nadużywa alkoholu.

Oszacowania liczby narkomanów przeprowadzone różnymi metodami /capture-recepture, benchmark, itp./ sugerują, że w Polsce jest obecnie 32 000 - 60 000 narkomanów, tj. osób zażywających regularnie narkotyków w sposób powodujący poważne problemy.

Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania i nikotynizm, to zauważalne zjawiska w obszarze pomocy społecznej. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i ich skutkiem są inne problemy.

Nadużywanie alkoholu i środków psychoaktywnych powoduje szkody we wszystkich sferach życia człowieka.

Głównymi problemami współwystępującymi wraz z uzależnieniami są bezdomność, bezrobocie, ubóstwo, dysfunkcje rodziny, długotrwała choroba, przestępczość – w tym przemoc w rodzinie. Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia. Zjawisko narkomanii wzrasta z kolei z powodu zwiększającej się dostępności do środków psychoaktywnych, pewnego rodzaju mody na zażywanie narkotyków wśród młodzieży, braku autorytetów i celów życiowych.

Tabela nr 17. Pomoc udzielona przez OPS Zbąszynek z powodu występowania uzależnień i przemocy w rodzinach

Powód udzielenia pomocy	2005		2006		2007	
	Ogółem	Na wsi	Ogółem	Na wsi	Ogółem	Na wsi
Problemy alkoholowe	36	25	29	19	32	22
Problem narkomanii	1	0	0	0	1	1
Przemoc w rodzinie	6	2	7	4	8	4

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku w 2007 roku objął pomocą 32 rodziny w których występował problem alkoholowy oraz jedną rodzinę z powodu występowania uzależnienia członka rodziny od środków psychoaktywnych. W 8 przypadkach pomocy udzielono z powodu występowania przemocy domowej.

W Gminie Zbąszynek od wielu lat realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a od 2007 r. również program Przeciwdziałania Narkomanii.

Corocznie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbąszynku z prośbą interwencji i o leczenie odwykowe wpływa około 4-10 wniosków. Ogółem do GKRPA wniosków o leczenie wpłynęło 60. Gminna Komisja ma siedzibę w Zbąszynku przy ul. Wojska Polskiego nr 18. Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie przeznaczane są środki uzyskiwane z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Środki te systematycznie rosną.

Wykres nr 7. Wysokość dochodów uzyskiwanych z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wysokość środków finansowych wykorzystywanych na realizację programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w Gminie Zbąszynek

Źródło: Urząd Miejski w Zbąszynku

Realnym zagrożeniem dla młodzieży jest nadużywanie alkoholu. Z przeprowadzonych badań wśród młodzieży szkolnej wynika, że 20 % polskich nastolatków nadużywa alkoholu w sposób przynoszący poważne szkody dla ich rozwoju fizycznego, psychicznego i moralnego i aż 80 % nastolatków próbowało alkoholu.

Płeć w tej statystyce nie ma znaczenia – piją zarówno chłopcy, jak i dziewczęta. Obniża się też wiek inicjacji alkoholowej. Przyczynia się do tego oprócz uniwersalnej atrakcyjności alkoholu dla ludzi, bardzo dynamiczna promocja i zwiększenie dostępności napojów alkoholowych, zwiększenie

samodzielności konsumpcyjnej młodzieży oraz zaniedbania rodziców i nauczycieli, którzy rozluźnili kontrolę wychowawczą i lekceważą zagrożenia związane z piciem ich dzieci i wychowanków. Dane dotyczące spożywania alkoholu przez nastoletnich zasługują na określenie mianem epidemii.

W 2006 r. w Gminie Zbąszynek przeprowadzono badania dotyczące picia napojów alkoholowych przez młodzież. Badaniami objęto wszystkie szkoły: trzy szkoły podstawowe, jedno gimnazjum i dwie szkoły średnie. Celem badań było określenie skali zagrożenia uczniów piciem alkoholu i zażywania narkotyków. Zebrane informacje służą do ukierunkowania działań profilaktycznych w szkołach i do konstrukcji Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych. Badając temat w tym zakresie w szkołach na terenie Gminy Zbąszynek na pytania dotyczące picia alkoholu uczniowie odpowiadali jak w tabeli nr 19. Wyniki podano w %.

Tabela nr 18. Ilość i rodzaje spożywanego napojów alkoholowych przez młodzież w Gminie Zbąszynek

	Szkoły podstawowe	Gimnazjum	Szkoły średnie
Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?			
TAK	30,8	88,0	91,5
NIE	40,8	12,0	14,0
Jak często pijesz alkohol?			
Raz w życiu	18,0	59,0	3,5
Sporadycznie	24,2	59,0	48,0
Czasami	11,5	9,0	30,0
Często	0,0	4,0	10,0
Jaki alkohol pijesz?			
Piwo	41,7	67,0	70,5
Wino	6,7	14,0	14,0
Wódkę	6,1	16,0	23,5

Źródło: Urząd Miejski w Zbąszynku

Z przedstawionych badań wynika, że w szkołach podstawowych około 1/3 badanych piła już alkohol, znaczny wzrost następuje w gimnazjum, bo aż do 88 % i do ponad 90 % wzrasta w szkołach średnich.

Na pytanie o częstotliwość picia alkoholu najwyższy procent częstego picia występuje w szkołach średnich. Najczęściej spożywanym alkoholem w szkołach podstawowych jest piwo, w gimnazjum również piwo, ale na drugim miejscu plasuje się wódka, w szkołach średnich również najwyższy odsetek młodzieży pije w kolejności piwo, wódkę i na końcu wino.

Z informacji przekazanych przez Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej Orzeczenia w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Świebodzinie wynika, że w latach 2006-2007 dokonano 9 przestępstw, głównie udostępnianie i rozprowadzanie narkotyków. Dużym zagrożeniem dla zdrowia i życia innych ludzi są nietrzeźwi uczestnicy ruchu drogowego. Funkcjonariusze

Komendy Powiatowej Policji w Świebodzinie na terenie Gminy Zbąszynek zatrzymali nietrzeźwych kierowców ogółem w 2005 r.: 21 kierujących, w 2006 r. 41 kierujących, a w 2007 r. 64 kierujących: samochodami osobowymi i ciężarowymi, rowerzystów i kierujących ciągnikami rolniczymi.

Ze statystyki Sądu Rejonowego w Świebodzinie wynika, że w minionych dwóch latach dokonano znacznej liczby przestępstw pod wpływem alkoholu – w 2006 roku ukarano 39 nietrzeźwych kierowców (o 19 więcej niż w 2005r.) oraz prowadzono 5 postępowań w sprawach o znęcanie się nad członkiem rodziny (w 2005r. było ich 11).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbąszynku w latach 2005-2007 przyjęła 11 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych. Wydała tyle samo skierowań na leczenie do odpowiednich placówek lecznictwa zamkniętego.

NARKOMANIA

W naszej gminie problem narkomanii jest problemem marginalnym w sensie statystyk, jednakże bardzo ważnym w aspekcie szeroko rozumianej profilaktyki, ograniczania podaży jak również ciągłości badań i monitoringu problemu szczególnie wśród dzieci i młodzieży. W 2006 roku w szkołach naszej gminy przeprowadzono ankietę, z analizy której wynika, że:

- 1) jeden raz próbowało brać narkotyki: 2 % ankietowanych szkół podstawowych (6 uczniów), 5 % ankietowanych w gimnazjum (7 uczniów), 25 % (50 uczniów) szkół średnich,
- 2) rzadko brali narkotyki: 0 % uczniów w szkołach podstawowych, 1 % (1 uczeń) w gimnazjum i 33 % (66 uczniów) szkół średnich,
- 3) często brali narkotyki: 0 % uczniów szkół podstawowych, 1 % ankietowanych uczniów gimnazjum (1 uczeń) i 4 % (8 uczniów) szkół średnich.

Na pytanie „Skąd bierzesz narkotyki ?” uczniowie odpowiadali:

- 1) dostaję od kolegi lub koleżanki - 3 % (5 uczniów) uczniów gimnazjum, 29 % (58 uczniów) szkół średnich,
- 2) kupuję od kolegi – 1 % (1 uczeń) uczeń gimnazjum, 33 % (66 uczniów) szkół średnich,
- 3) kupuję od obcej osoby – 1 % (1 uczeń) uczeń gimnazjum, 10 % (19 uczniów).

Na pytanie „Czy kontakt z osobami rozprowadzającymi narkotyki w Twojej szkole jest?” uczniowie odpowiadali:

- 1) w ogóle nie możliwy – 3 % (4 uczniów) gimnazjum, 8 % (17 uczniów) szkół średnich,
- 2) trudny – 3 % (5 uczniów) gimnazjum, 16 % (32 uczniów) szkół średnich,
- 3) łatwy – 2 % (3 uczniów) gimnazjum, 31 % (62 uczniów) szkół średnich.

Z powyższych danych wynika, że młodzież w Gminie Zbąszynek ma kontakt z narkotykami i jest poważnie zagrożona narkomanią. Grupa młodzieży, zwłaszcza szkół średnich, eksperymentująca z narkotykami znajduje się na najlepszej drodze do uzależnienia.

Dostęp młodzieży ze szkół średnich do narkotyków jest łatwy i tragiczne skutki narkomanii zagrażają około 33 % uczniów. Lepiej przedstawia się sytuacja w szkołach podstawowych i w gimnazjum, gdzie występują sporadyczne kontakty z narkotykami. Dwie szkoły podstawowe znajdują się na wsiach i jedna w mieście. Stanowią one małe społeczności i w szkołach tych łatwo jest zauważyć np. obcą osobę i w związku z tym kontakt z narkotykami jest utrudniony.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Zbąszynku dwie rodziny zdiagnozowano jako dotknięte problemem narkomanii.

Z informacji przekazanych przez Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującej Orzeczenia w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Świebodzinie wynika, że w latach 2006-2007 dokonano 9 przestępstw, głównie udostępnianie i rozprowadzanie narkotyków.

PRZEMOC W RODZINIE

Poważnym problemem w rodzinach jest występowanie zjawiska przemocy w rodzinie. Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy, w szczególności może to być przemoc: fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna itp.

Co czwarty pacjent leczenia odwykowego przyznaje się do stosowania przemocy wobec dzieci w czasie trwania choroby alkoholowej. W co piątej rodzinie polskiej dochodzi do konfliktów z nadużywaniem alkoholu. 14 % respondentów CBOS-u przyznaje, iż co najmniej raz była ofiarą przemocy fizycznej ze strony współmałżonka z tego 7 % kobiet i 5 % mężczyzn doświadczyło tego wielokrotnie (co najmniej kilka razy).

Nadużywanie alkoholu przez dorosłych jest jednym z głównych czynników związanych ze złym traktowaniem dzieci. Nie oznacza to, że przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym tylko w rodzinach z problemem alkoholowym, ale zwraca uwagę na fakt, że rodzina, w której

nadużywa się alkoholu, należy do grup wysokiego ryzyka, jeśli chodzi o stosowanie przemocy.

Przemoc w rodzinie, to wciąż temat tabu, dlatego jej ofiarom tak trudno jest otrzymać fachową pomoc. Również dlatego powszechne jest przekonanie, że dane statystyczne daleko odbiegają od rzeczywistej liczby i skali przemocy.

W sprawach dotyczących przemocy w rodzinie Komenda Powiatowa Policji w Świebodzinie prowadziła postępowania i założyła Niebieskie Karty:

- w 2005 roku – 14 postępowań, 26 Niebieskich Kart,
- w 2006 roku - 5 postępowań, 5 Niebieskich Kart,
- w 2007 roku – 3 postępowania, 11 Niebieskich Kart dotyczących przemocy w rodzinie, gdzie główną przyczyną był fakt nadużywania alkoholu.

W Powiatowym Punkcie Interwencji Kryzysowej w Świebodzinie i w Gminnym Punkcie Poradnictwa dla Ofiar Przemocy Domowej w Zbąszynku w latach 2005-2007 udzielono pomocy 18 rodzinom z powodu występowania przemocy domowej będącej efektem zachowań nietrzeźwego członka rodziny.

Na terenie Gminy Zbąszynek rozwiązywaniem problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmują się następujące instytucje:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbąszynku,
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku,
3. świetlice środowiskowo-terapeutyczne prowadzone przez Gminę,
4. szkoły podstawowe, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne, instytucje kultury oraz policja,
5. grupa Anonimowych Alkoholików w Zbąszynku,
6. Al.-Anon grupa wsparcia dla osób współuzależnionych,
7. Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowych, problemem narkotykowym i osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Osoby uzależnione mogą podjąć leczenie w placówkach leczenia odwykowego położonych najbliżej Gminy Zbąszynek. Są nimi:

1. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ciborzu z detoksykacją. Ośrodek dla Osób Uzależnionych Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nowy Dworek k. Świebodzina zajmujący się

leczeniem narkomanii.

2. Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Międzyrzeczu z oddziałem dla osób uzależnionych od alkoholu.
3. Poradnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień od Alkoholu NZOZ w Wolsztynie.
4. Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii w Zielonej Górze.
5. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Zielonej Górze.

3.6. KWESTIA ZDROWIA

Zdrowie, według definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), oznacza dobre samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne, pozwalające na prowadzenie przez człowieka życia produktywnego, sensownego i twórczego w sferze tak społecznej, jak i ekonomicznej. Przyjęta zasada równości, sprawiedliwości i partycypacji w zdrowiu stanowi istotną przesłankę w realizowaniu podstawowego prawa do zdrowia i korzystania z usług służby zdrowia.

Polityka społeczna, mając na względzie stan zdrowia jednostki, bierze pod uwagę czynniki ekonomiczne i społeczne. Jej zadaniem jest m.in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Natomiast, badając kwestie zdrowia, polityka społeczna rozróżnia jej trzy dziedziny:

- profilaktykę - zapobieganie chorobom w społeczeństwie poprzez kształtowanie odpowiedniego rozwoju człowieka oraz warunków jego życia wpływających na jego zdrowie,
- lecznictwa - nastawienie na człowieka chorego, na rozpoznanie i leczenie,
- rehabilitację - przywracanie do zdrowia, sprawności i przydatności społecznej ludzi dotkniętych kalectwem lub upośledzonych fizycznie, psychicznie, społecznie.

Zadania służby zdrowia w dziedzinie lecznictwa i rehabilitacji w gminie realizuje m.in.: Przychodnia Lekarska przy ulicy Długiej w Zbąszynku z zespołem lekarzy rodzinnych i laboratorium, Medyczne Centrum Zdrowia ZDROVITA z zespołem specjalistycznych przychodni przy ulicy Kosieczyskiej w Zbąszynku oraz prywatne specjalistyczne praktyki lekarskie.

3.7. KWESTIA MIESZKANIOWA

W 1991 r. postawiono w Gminie Zbąszynek ostatni blok mieszkalny. Był nim budynek wybudowany przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Kolejarz” w Zbąszynku. Po 1991 r. w budownictwie spółdzielczym jak i komunalnym nie prowadzono żadnych nowych inwestycji.

Zasoby mieszkaniowe gminy Zbąszynek

Według danych z 1996 roku na terenie gminy Zbąszynek liczba mieszkań zamieszkałych wynosiła 2692 w tym według form własności:

- Spółdzielczych - 434,
- Komunalnych - 297,
- Indywidualnych - 1 404

Od roku 2002 liczba nowych mieszkań w Gminie Zbąszynek rośnie, jednak dotyczy to wyłącznie mieszkań w budynkach prywatnych.

W jednym przypadku budynek do remontu od gminy zakupiła osoba prywatna, która przygotowała 27 mieszkań na sprzedaż. Ponadto gmina nabywa sukcesywnie od PKP budynki, które następnie są adaptowane na cele mieszkalne. W ten sposób uzyskano 22 mieszkania.

Systematycznie sprzedawane są działki pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne średnio około 10 - 14 rocznie i działki pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne. Pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne sprzedano różnym podmiotom 4 działki z możliwości pobudowania około 300 - 400 mieszkań.

Na dzień 31 grudnia 2007 r. w zasobie mieszkaniowym Gminy Zbąszynek były 133 lokale mieszkalne w tym, 8 lokali socjalnych.

Wszyscy właściciele mieszkań: zakłady pracy, Spółdzielnia Mieszkaniowa i Gmina przez cały czas prowadzą sprzedaż mieszkań na rzecz najemców, przy zastosowaniu stosownych bonifikat od gminy.

Pomoc mieszkaniowa

Rodziny dotknięte ubóstwem mają liczne problemy związane z utrzymaniem swoich mieszkań, często nie starcza im środków na opłaty za czynsz, energię elektryczną czy ogrzewanie. Dla tych rodzin jest przewidziany system wsparcia ze strony gminy w formie dopłat do mieszkań, zwanych dodatkami mieszkaniowymi. Po spełnieniu określonych ustawą kryteriów dochodowych i limitów powierzchniowych przysługuje dodatek na zmniejszenie wydatków mieszkaniowych.

Tabela nr 19. Ilość rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych i kwota wydatków poniesionych na ich wypłaty

Rok	Liczba rodzin	Roczna kwota wypłaconych dodatków
2005	103	140 513

2006	76	108 754
2007	55	77 683

Źródło: Urząd Miejski w Zbąszynku

Wykres nr 8. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2005-2007

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Zbąszynku

Zadłużenie najemców w lokalach gminnych

Nie wszystkie rodziny ubogie mają prawo do dodatku mieszkaniowego. Jeśli nie opłacają systematycznie czynszu i z tego tytułu są zadłużone, nie mogą skorzystać z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego. Nie mając wsparcia finansowego w dalszym ciągu nie uiszczają opłat czynszowych i w ten sposób popadają w coraz większe zadłużenie. Ostatecznie, w związku z rosnącym zadłużeniem ze strony najemców lokali w zasobach komunalnych jak i spółdzielczych – zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprawy o ściągnięcie należności i eksmisję kierowane są do Sadu Rejonowego.

Tabela nr 20. Zadłużenie czynszowe w zasobach komunalnych

Rok	Liczba zadłużonych lokatorów	Łączna kwota zadłużenia
2003	112	74 000 zł
2005	43	136 000 zł
2007	44	171 000 zł

Wykres nr 9. Zadłużenie czynszowe w latach 2003-2007

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Zbąszynku

Zadłużenie lokatorów względem wynajmującego stale rośnie, co wskazuje na potrzebę zwiększenia ilości lokali socjalnych.

Obecnie do realizacji jest 5 wyroków o eksmisję i są to wyroki z powodu nie płacenia czynszów i z powodów rodzinnych.

Od innych właścicieli mieszkań nie wpłynęły wnioski do Gminy o wykonanie eksmisji z tytułu nie płacenia czynszów.

Zapotrzebowanie na mieszkania:

Aktualnie w tutejszym Urzędzie złożonych jest 60 wniosków o przydział lokalu z zasobów komunalnych.

Przydział lokali odbywa się wyłącznie na bazie lokali otrzymywanych z odzysku. Na dzień 31 lipca 2008 r. brak jest jakiegokolwiek wolnego lokalu.

W związku ze wzrastającą liczbą osób zalegających z zapłatą czynszu i złożonymi wnioskami do Sądu Rejonowego o nakaz zapłaty i eksmisję zachodzi potrzeba budowy mieszkań o niższym standardzie w celu zabezpieczenia lokali socjalnych.

3.8. PRZESTĘPCZOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest jedną z tych kwestii społecznych, która odciska dotkliwe piętno na

funkcjonowaniu każdej lokalnej społeczności, w której ma miejsce. Intensywność oraz częstotliwość, z jaką występują zdarzenia przestępcze, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność miast i gmin. Dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych oraz operacyjnych i porządkowych, zmierzających w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na terenie gminy Zbąszynek za stan bezpieczeństwa publicznego odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji oraz Straż Miejska. Stan zagrożenia przestępczością w okresie od 2005 do 2007 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 21. Ilość zaistniałych zdarzeń na terenie Gminy Zbąszynek w rozbiciu na kategorie

Rok	Ogółem	Kradzież	Kradzież z włamaniem	Bójki Pobicia	Uszkodz. ciała	Uszkodz. mienia	Rozboje	Ogółem przestępstwa 17/5
2005	170	31	21	2	2	10	1	67
2006	171	32	30	0	1	13	0	76
2007	171	25	12	0	2	9	0	48

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Świebodzinie

Tabela nr 22. Liczba zatrzymań w Izbie Wytrzeźwień

Gmina Zbąszynek	Mężczyźni	Kobiety	Małoletni	Razem	W tym sprawy przemocy
2006	32	1	-	33	7
2007	46	2	1	49	8

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Świebodzinie

Statystyki podane w tabeli nr 21 wskazują na systematyczny spadek przestępstw w kategoriach 17/5 (kradzież, kradzież z włamaniem, bójki, pobicia, rozboje). Najwięcej przestępstw dokonanych zostało pod wpływem alkoholu; było to najczęściej prowadzenie pojazdów mechanicznych i rowerów w stanie nietrzeźwości. Jednak wzrasta liczba osób nietrzeźwych odwożonych do izby wytrzeźwień.

Gmina Zbąszynek jako gmina miejska o dobrze rozbudowanej infrastrukturze gospodarczej i

przemysłowej w porównaniu do innych gmin powiatu Świebodzińskiego jest gminą, gdzie odnotowano najmniej przestępstw o charakterze kryminalnym.

3.9. RYNEK PRACY ORAZ BEZROBOCIE

Przystępując do analizy problemu, jakim jest bezrobocie, przybliżyć należy podstawowe pojęcia, jakimi jest on definiowany.

Bezrobotni to: poszukujący, gotowy podjąć i podejmujący zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, natomiast **poszukujący pracy** to osoby niezatrudnione poszukujące zatrudnienia oraz osoby zatrudnione zgłaszające zamiar i gotowość podjęcia zatrudnienia w wyższym wymiarze czasu pracy, albo dodatkowego lub innego zatrudnienia, zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy.

Stopa bezrobocia to ukazywana w procentach relacja pomiędzy liczbą zarejestrowanych osób bezrobotnych a liczbą osób czynnych zawodowo (to jest zdolnych w prawnie określonych warunkach do podjęcia pracy).

Jednym z trudniejszych problemów społecznych jest bezrobocie i skutki, jakie wywołuje w społeczeństwie. Konsekwencjami bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) dla większości bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu politycznym i kulturalnym. Towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności. Następstwem trudności finansowych jest nie tylko obniżenie standardu życia, lecz także pozbawienie bezrobotnego możliwości nabywania dóbr, które są symbolami statusu, co prowadzi do obniżenia samooceny. Bezrobocie zawsze ma negatywne skutki dla społeczeństwa. Są nimi: duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych i niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, rozwody, narkomania, przestępczość, samobójstwa).

Sposobów zwalczania bezrobocia jest niewiele. Jednak to czy człowiek znajdzie zatrudnienie w dużym stopniu zależy od niego samego.

Ważnym elementem jest pozytywne nastawienie psychiczne do tego, aby znaleźć pracę. Każdy człowiek pozostający bez zatrudnienia powinien podnieść swoje kwalifikacje i umiejętności, a także podwyższać wykształcenie, przez szkoły i kursy. Jednak nie każdego stać na taki wydatek.

Urzędy Pracy pokrywają koszty kursów tylko wtedy, gdy dana osoba ma zapewnioną przyszłą pracę. Często zdarza się, iż mimo zapewnień o zatrudnieniu pracodawca w rezultacie rezygnuje, ponieważ okres oczekiwania na ukończenie kursu jest zbyt długi.

Zwalczanie bezrobocia musi być oparte na dwóch filarach: na wspieraniu tych, którzy mogą tworzyć miejsca pracy oraz tych, którzy je mogą zapełnić.

W celu skutecznego zwalczania i zapobiegania bezrobociu konieczne jest podjęcie szeregu działań, które zaowocują:

- zwiększeniem liczby miejsc pracy,
- stworzeniem warunków do zdobycia doświadczenia zawodowego dla absolwentów,
- aktywizacją bezrobotnych.

Działania takie podejmowane powinny być przy współpracy Urzędu Miejskiego, Powiatowego Urzędu Pracy, Ośrodka Pomocy Społecznej.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że poziom bezrobocia spada w całej Polsce. Stopa bezrobocia rejestrowanego w lipcu 2008 wyniosła 9,4 proc. Liczba bezrobotnych w końcu lipca 2008 r. wynosiła 1 mln 424,4 tys. osób i w porównaniu do końca czerwca 2008 r. spadła o 31,0 tys. (2,1 proc.).

Stopa bezrobocia w Lubuskiem wynosi niecałe 14 procent, podczas gdy jeszcze kilka lat temu co czwarty lubuszanin był bez pracy. Z roku na rok, a nawet z miesiąca na miesiąc liczba bezrobotnych spada: w 2003 r. było w naszym województwie aż 115 tys. bezrobotnych, dwa lata później ich liczba spadła do 90 tys., w 2006 r. na liście bezrobotnych było już około 73 tys., w kwietniu 2008r. liczba bezrobotnych wynosi ponad 50 tys.

Stopa bezrobocia w powiecie świebodzińskim na koniec listopada 2007 roku wynosiła 7,4 proc. W Gminie Zbąszynek struktura bezrobocia kształtowała się jak w poniższej tabeli.

Tabela nr 23. Struktura bezrobocia w Gminie Zbąszynek na dzień 31 lipca 2008r.

Stan na dzień 31 lipca 2008 roku	Razem		Kobiety	Mężczyźni
Bezrobotni zarejestrowani w PUP	102	Miasto	56	46
		Wieś		
Bezrobotni z prawem do zasiłku	18		12	6

Młodzież do 25 roku życia	31	19	12
Długotrwale bezrobotni	36	19	17
Bezrobotni po 50 roku życia	17	7	10

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Świebodzinie

Tabela nr 24. Bezrobotni wg wykształcenia

Stan na 31 lipca 2008 roku	Razem	Kobiety	Mężczyźni
Wyższe	8	4	4
Policealne średnie	17	12	5
Średnie ogólnokształcące	14	12	2
Zasadnicze zawodowe	35	14	21
Gimnazjum i poniżej	28	14	14
Bez kwalifikacji	32	22	10
Niepelnosprawni	6	-	-

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Świebodzinie

Wykres nr 10. Liczba osób objętych pomocą z tytułu bezrobocia

Analizując powyższe tabele przedstawiające liczbę bezrobotnych z wyszczególnieniem kobiet, a także uprawnionych do pobierania zasiłku dla osób bezrobotnych zauważyć trzeba, że kobiety stanowią niewiele ponad połowę bezrobotnych, z tendencją wzrostową na terenach wiejskich, ale spadkową w mieście. Niepokojącym zjawiskiem jest, mimo zmniejszającej się liczby bezrobotnych, spadek liczby uprawnionych do pobierania zasiłku w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych.

IV. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY

Za najważniejsze problemy w gminie wymagające planowych, długoletnich działań uznano bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach wielodzietnych i niepełnych oraz towarzyszące temu zjawisku dziedziczenie biedy, popadanie w nałogi, niskie aspiracje osobiste i niska samoocena. Silnie z tym problemem skorelowane jest bezrobocie wśród osób posiadających niskie kwalifikacje zawodowe. Problem stanowią również osoby bezdomne i wracające z zakładów karnych oraz osoby długotrwale

pozostające bez pracy i uchylające się od podjęcia zatrudnienia ze względów na uzależnienie od alkoholu lub obciążenie wyrokami komorniczymi. Problemem jest też znaczna liczba osób z niepełnosprawnością i długotrwale chorujących, a także starzenie się społeczności gminy i wzrost problemów związanych ze starością. Jednym z bardziej dotkliwych problemów jest alkoholizm i związana z nim przemoc.

Należy zauważyć, iż według oficjalnych statystyk problem alkoholizmu jest marginalny, wręcz nieistniejący, natomiast według mieszkańców jest on widocznym i narastającym, negatywnym zjawiskiem społecznym.

Poważnym problemem jest ubożenie rodzin wielodzietnych i niepełnych. Bieda przyczynia się do pogłębiania patologii społecznych, wzrostu niewydolności wychowawczej rodzin, pojawienia się problemu narkomanii, demoralizacji młodzieży, chuligaństwa, przestępczości. Przyczyn takiego stanu rzeczy doszukuje się również w niedostatecznej organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, w małej aktywności społecznej mieszkańców.

Wymienione problemy w znacznym stopniu dotyczą mieszkańców gminy i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne.

V.

ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT, oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategicznym strategii. Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Analiza SWOT została przygotowana przez Zespół powołany do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- siły – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- słabości – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik tych prac obrazują prezentowane zestawienia według wybranych kwestii społecznych.

Tabela nr 25. **Kwestia dzieci, młodzieży i rodziny**

Mocne strony	Słabe strony
Aktywna praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży	Niedostateczna ilość środków finansowych,
Komunikacja podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży	Niedostateczna ilość środków finansowych, i młodzieży dostępu do różnych form spędzania czasu wolnego,
Wspieranie organizacji III sektora przez samorząd w działaniach na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,	Brak na terenie gminy placówek resocjalizacyjnych oraz dla nieletnich i samotnych matek z dzieckiem,
Aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,	Niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie.
Propagowanie idei wolontariatu.	Nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników merytorycznych oraz specjalistów do pracy z rodziną.
	Brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Szanse	Zagrożenia
Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży.	Występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo.
Racjonalne rozdzielanie środków publicznych.	Marginalizacja i alienacja grup i osób z problemami społecznymi.
Prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych.	Niewystarczające środki publiczne na opiekę nad dzieckiem i rodziną.
	Niewystarczające środki finansowe na szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry w dziedzinie pracy z rodziną.

Tabela nr 26. Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony	Słabe strony
Wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości.	Niechęć do przekwalifikowania zawodowego.
Wykorzystywanie potencjału naukowego i technicznego w pracy z bezrobotnymi.	Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia.
Współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi.	Brak specjalistycznego przygotowania pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.
	Brak lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechnienia.

Szanse	Zagrożenia
Spadający wskaźnik stopy bezrobocia na terenie gminy.	Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.
Wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.	Rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w grupach długotrwale bezrobotnych.
Przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy z partnerami społecznymi.	Mała dostępność kształcenia ustawicznego dla osób z terenów wiejskich.

Tabela nr 27. Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony	Słabe strony
Funkcjonujące organizacje pozarządowe komunikują się i współpracują z instytucjami samorządowymi.	Istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.
Zaangażowanie osób niepełnosprawnych w samopomoc.	Niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych.
	Niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Szanse	Zagrożenia
Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych.	Zmniejszanie się liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
Likwidowanie barier architektonicznych.	Nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych.
Standaryzacja usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych.	Brak działań upowszechniających problematykę niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw.

Tabela nr 28. Kwestia ludzi starszych

Mocne strony	Słabe strony
Dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.	Wzrost liczby osób starszych.
Możliwości kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze.	Brak małych form pomocy społecznej dla osób starszych.
Możliwość samorealizacji osób starszych w organizacjach samopomocowych.	Marginalizacja problemów osób starszych.
Profesjonalnie przygotowana kadra.	Niski poziom życia osób starych.
	Zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno, dwupokoleniowe

Szanse	Zagrożenia
Koordinacja działań podmiotów na rzecz osób starszych.	Niedostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
Istnienie statystyk osób w III wieku.	Niedostateczne dostosowanie infrastruktury dla osób starszych.
Podmiotowe traktowanie osób starszych.	Istnienie negatywnego stereotypu człowieka starego.
Prowadzenie promocji zdrowia dla osób starszych.	

Tabela nr 29. **Kwestia osób uzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie**

Mocne strony	Słabe strony
Aktywna praca na rzecz pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym i dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.	Niedostateczna ilość godzin pracy punktów konsultacyjnych.
Dobrze przygotowana kadra.	Niedostateczna ilość specjalistów w punktach konsultacyjnych.
Istnienie bazy lokalowej do działań wspierających.	Mała aktywność w społeczeństwie grup wsparcia – grup samopomocowych.
Wykorzystywanie środków finansowych pochodzących z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z ich przeznaczeniem.	Długa procedura skierowania osób na leczenie.
Posiadanie pomieszczenia na pobyt czasowy dla ofiar przemocy.	Niedostateczny przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień.
Ciągłość w prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	Niedostateczne zabezpieczenie dzieciom i młodzieży dostępu do różnych form spędzania wolnego czasu.
	Duża odległość do specjalistycznych poradni odwykowych.
	Brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy z rodziną.

Szanse	Zagrożenia
Rozdzielanie środków publicznych zgodnie z potrzebami.	Obniżanie się wieku tzw. inicjacji alkoholowej.
Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży.	Mała skuteczność leczenia odwykowego – osoby powracają na terapię kolejny raz.
Prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych.	Nasilające się negatywne zjawiska funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, przemoc domowa.

Wspólna praca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.	Niska efektywność i skuteczność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych
Traktowanie uzależnienia w kategoriach choroby i problemu społecznego.	Istnienie społecznego przyzwolenie na przemoc wewnątrzrodzinną, związane z mitem „niewtrącania się” w wewnętrzne sprawy rodziny” oraz obawą przed kłopotami wynikającymi z interwencji.
Zmniejszenie się tolerancji w społeczeństwie na picie alkoholu, w szczególności przez młodych ludzi.	Duża ilość interwencji policyjnych w przypadkach przemocy w rodzinie.
Skuteczne docieranie z pomocą do jak największej liczby osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień i przemocą w rodzinie.	Niedostateczne wykorzystanie systemu informacji.
Tworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
Przestrzeganie prawa na rynku handlu alkoholowym.	
Zmiana społecznej świadomości dotyczącej problemu przemocy w rodzinie – zmniejszenie społecznego przyzwolenia oraz zmiana nastawienia do ofiar i sprawców.	

Tabela nr 30. **Kwestia zdrowia**

Mocne strony	Słabe strony
Zaspokojenie opieki w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.	Długi czas oczekiwania na poradę u wybranych specjalistów.
Powszechny dostęp do systemu ratownictwa medycznego	Duża odległość do lecznictwa ambulatoryjnego.
Systematyczne zwiększanie dostępności do świadczeń zdrowotnych.	

Szanse	Zagrożenia
Likwidowanie barier architektonicznych.	Niedostosowanie standardów do wymogów Unii Europejskiej.
Promowanie profilaktyki zdrowia dla różnych grup społecznych.	Drogie leki.
Zwiększanie świadomości lokalnej społeczności o konieczności działania na rzecz zdrowego stylu życia i zachowania	Wysokie koszty związane z dostosowaniem przychodni lekarskiej (dawna PKP) do wymagań nałożonych obowiązującymi

jakości środowiska naturalnego.	przepisami prawa.
Wspomaganie realizacji programów specjalistycznych w zakresie opieki i promocji zdrowia.	Rozwój chorób cywilizacyjnych.
	Postępująca apatia i zniechęcenie w społeczeństwie.

Tabela nr 31. **Kwestia mieszkaniowa**

Mocne strony	Słabe strony
Aktywne realizowanie budownictwa mieszkaniowego przez deweloperów.	Niedostateczna baza zabezpieczająca potrzeby mieszkaniowe.
	Zła sytuacja mieszkaniowa, niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i socjalnych.
	Brak zabezpieczenia na terenie gminy schronienia, w tym miejsc noclegowych dla osób bezdomnych, szczególnie w okresie zimowym.

Szanse	Zagrożenia
Zapewnienie pomocy osobom zagrożonym bezdomnością i osobom bezdomnym.	Niedostateczne wykorzystanie energii, w tym termomodernizacji budynków.
Prowadzenie działań aktywizujących dla zagrożonych eksmisją i bezdomnych.	Zaległości w nie płacenia należności z tytułu najmu lokalu mieszkalnego.
Rozwijanie systemu informacji dla osób bezdomnych, na temat miejsc, w których mogą uzyskać pomoc.	Wysokie koszty zakupu lokalu mieszkalnego w nowym budownictwie.
	Drogie kredyty.

Tabela nr 32. **Rozwój kadr i służb pomocowych**

Mocne strony	Słabe strony
Wykwalifikowana kadra pracowników socjalnych.	Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.
Prowadzenie pracy socjalnej z rodziną.	Przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań.

	Utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.
--	---

Szanse	Zagrożenia
Stale doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej.	Niewystarczająca ilość wyspecjalizowanej kadry w stosunku do potrzeb.
	Niedostateczne finansowanie działalności ośrodka pomocy społecznej.

Tabela 33. Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe

Mocne strony	Słabe strony
Dostateczny dostęp do opieki medycznej.	Niedostateczna baza zabezpieczająca potrzeby społeczne.
Dostęp do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	Zła sytuacja mieszkaniowa, niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i socjalnych.
Oferty pracy dla chcących pracować	

Szanse	Zagrożenia
Wzrost poziomu wykształcenia	Wzrost patologii spowodowanych uzależnieniem i brakiem środków do życia.
Wykorzystywanie środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej.	Postępująca apatia i zniechęcenie w społeczeństwie.

VI. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, wykorzystano również z badań ankietowych i analizy SWOT.

Z analizy zebranych danych wynika, że

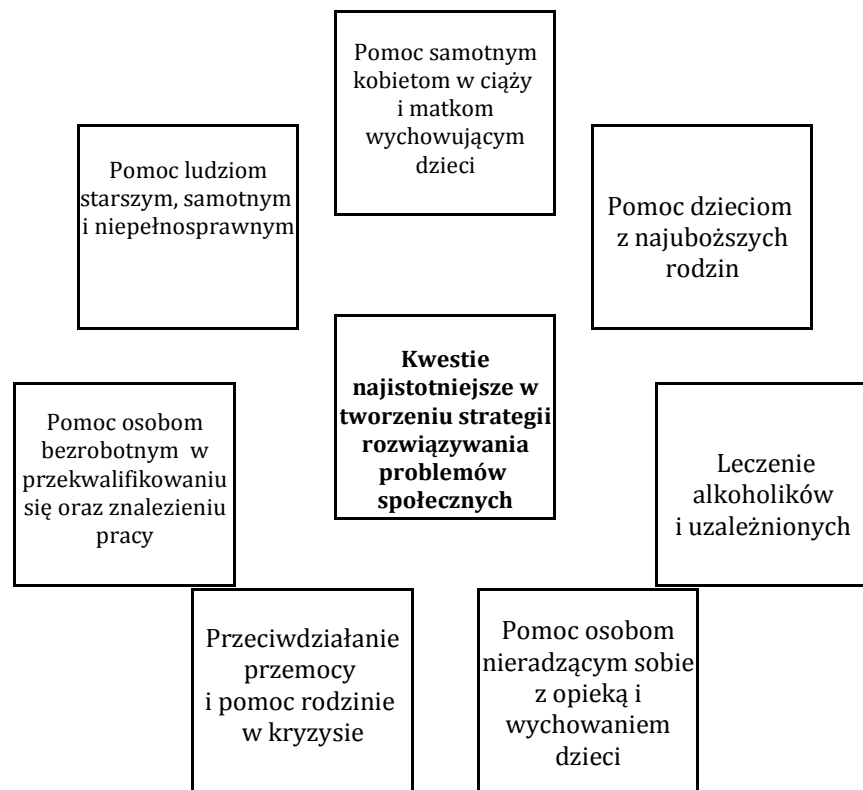
- Sfera ubóstwa się nie poszerza; obserwuje się raczej zjawisko dziedziczenia biedy.
- Najbardziej narażone na ubóstwo są osoby bez pracy i rodziny wychowujące dzieci.
- Osoby zwalniane z zakładów karnych cechuje duża bezradność życiowa związana z zerwaniem więzi z rodziną i społecznością lokalną.
- Społeczeństwo się starzeje, przyrost naturalny jest ujemny.
- Dla realizacji zadań polityki społecznej trzeba profesjonalnej, ciągle doksztalającej się kadry.
- Należy dążyć do zmiany metod pracy socjalnej z opiekuńczych na aktywizujące.
- Świadczenia i usługi należy adresować do tych, którzy ich rzeczywiście potrzebują, a nie do tych, którzy najgłośniej się ich domagają.
- Istnieją osoby i grupy zagrożone wykluczeniem społecznym. To do nich głównie powinny być skierowane działania programów i projektów wynikających ze Strategii.
- Długotrwałe bezrobocie dotyka przede wszystkim młodzież, kobiety, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby powyżej 50 roku życia oraz osoby niepełnosprawne.
- Bezdomny jest przeważnie mężczyzną w wieku produkcyjnym, z wykształceniem podstawowym, stanu wolnego (kawaler, rozwiedziony), karany, uzależniony od alkoholu.
- Osoby biedne i bezrobotne są często dotknięte kryzysem psychicznym, co jest skutkiem braku poczucia bezpieczeństwa socjalnego i zdrowotnego.
- Zagrożenie wykluczeniem osób starszych jest spowodowane głównie pogarszaniem się stanu zdrowia oraz ograniczeniem aktywności społecznej.
- Osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia. Wpływa to na rozmiary zjawiska bezrobocia i ubóstwa.
- Stwierdzone potrzeby społeczne wymagają rozwoju instytucjonalnego i środowiskowego wsparcia.
- Środki finansowe przeznaczone na świadczenia pieniężne i rzeczowe powinny być wystarczające dla zaspokojenia niezbędnych potrzeb osób i rodzin, które wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych.

- Wobec wielości i złożoności potrzeb i problemów społecznych, konieczna jest ścisła współpraca samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi oraz rozwój wolontariatu.
- Istnieje pilna potrzeba wdrażania programów profilaktycznych. Najlepsza profilaktyka to właściwe programy w szkołach i innych instytucjach, nastawione na wartości etyczne - ze szczególnym podkreśleniem wartości rodziny i solidarności społecznej.

Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- > Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności, które rzutują na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.
- > Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, skutecznie ograniczająca im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.
- > Uzależnienie od środków psychoaktywnych, będące problemem społecznym gminy, przyczyniające się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
- > Bezrobocie, które skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa.
- > Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi.
- > Zacieśnienie współpracy organizacji pozarządowych i podmiotów zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie z samorządem lokalnym, tak by lepiej koordynować działania związane ze skuteczniejszym rozwiązywaniem problemów społecznych oraz wpływać na rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Wykres nr 11. Graficzny obraz najistotniejszych kwestii problemowych gminy Zbąszynek

kwestii

Hierarchia
wskazanych
przedstawia

się następująco:

- I. Pomoc dzieciom z rodzin najuboższych
- II. Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się oraz znalezieniu pracy
- III. Pomoc osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci
- IV. Pomoc ludziom starszym, samotnym i niepełnosprawnym
- V. Pomoc dla samotnych kobiet w ciąży i matek, które są w trudnej sytuacji życiowej
- VI. Leczenie alkoholików i uzależnionych
- VII. Przeciwdziałanie przemocy i pomoc rodzinie w kryzysie

Ponadto do kwestii ważnych, a nie ujętych na powyższym wykazie, zaliczono pomoc dzieciom chorym i upośledzonym, dzieciom z domów dziecka, leczenie narkomanów, pomoc ludziom dotkniętym klęskami żywiołowymi oraz pomoc osobom bezdomnym. Należy dodać, że w prezentowanym zestawieniu pominięto kwestie pomocy byłym więźniom, uchodźcom, ofiarom wojen w różnych krajach świata, pomoc Polakom powracającym do ojczyzny, osobom chorym na AIDS, które liczebnie nie stanowią dotychczas znaczącego problemu, zatem nie wymagają rozwiązań strategicznych.

CZEŚĆ PROGRAMOWA

VII. MISJA I CELE STRATEGICZNE

1. MISJA SAMORZĄDU PRZY ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY ZBĄSZYNEK
WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH OSOBISTEMU ROZWOJOWI
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI I WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU POPRZEZ STWORZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU
UMOŻLIWIAJĄCEGO OSOBOM I RODZINOM PRZEZWYCIEŻANIE
TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH

2. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

Problem 1:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi.

Cel strategiczny 1:

Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych oraz szeroko rozumiana profilaktyka zagrożeń społecznych.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Ocena stanu potrzeb społecznych.
- 1.2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Kierunki działania:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się problemy społeczne.
6. Tworzenie lokalnych programów osłonowych.
7. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
8. Dostosowanie liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zbąszynku do wymogów ustawy o pomocy społecznej.

Problem 2:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności rzutu na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 2:

Wsparcie rodzin z dziećmi a w szczególności zapobieganie patologiom w rodzinie.

Cele szczegółowe:

2.1. Wspomaganie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych prowadzące do utrzymania dziecka w rodzinie, w szczególności:

- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przewyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie bądź wzmocnienie ich funkcji,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,
- pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych, umożliwiających im prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem,

2.2. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:

- objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
- wsparcie instytucjonalne rodziny pozostającej w kryzysie,

Kierunki działania:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca m.in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Analiza kwestii dożywiania uczniów w szkole i tworzenie wspólnie ze szkołami warunków do objęcia tą pomocą wszystkich potrzebujących.
3. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej:
 - a. z systemu pomocy społecznej,
 - b. z systemu świadczeń rodzinnych.
4. Rozszerzenie oferty programowej świetlic środowiskowych działających w poszczególnych miejscowościach gminy poprzez wprowadzenie programu socjoterapii i umożliwienie nabycia przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania

- w dorosłym.
5. Koordynacja działań w przedmiocie organizowania wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich.
 6. Prowadzenie dokładnej analizy sytuacji dzieci w rodzinach, szczególnie patologicznych, oraz podejmowanie zdecydowanych działań w przypadku wystąpienia konieczności zapewnienia opieki dziecku poza rodziną, np. poprzez umieszczenie w domu dziecka bądź w rodzinnym domu dziecka, w rodzinie zastępczej, pogotowiu opiekuńczym lub innych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
 7. Wzbogacenie oferty Gminnego Punktu Poradnictwa o poradnictwo psychologiczne i prawne dla rodzin dysfunkcyjnych, w tym rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
 8. Stworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
 9. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności z sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
 10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny.
 11. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom oraz dofinansowywanie działań naprawczych

Problem 3:

Długotrwałe bezrobocie skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych grupie mieszkańców gminy Zbąszynek, pogłębiając obszar ubóstwa prowadzi do marginalizacji i wykluczenia społecznego całych rodzin.

Cel strategiczny 3:

Budowa systemu wsparcia na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa m.in. z uwagi na długotrwały brak pracy, ze szczególnym uwzględnieniem ich aktywizacji i motywowania do podejmowania przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
- 3.2. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród młodzieży, kobiet i osób długotrwałe bezrobotnych.
- 3.3. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.

3.4. Rozwijanie aktywnych form pomocy skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych, w tym szczególnie do młodzieży i kobiet.

3.5. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej osób i rodzin żyjących w biedzie.

Kierunki działania:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Świebodzinie w zakresie monitorowania i rozwiązywania problemu bezrobocia na terenie gminy:
 - a. organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - b. organizacja prac społecznie użytecznych,
 - c. promowanie i organizowanie klubów pracy i szkoleń, skierowanych szczególnie dla młodzieży i kobiet,
 - d. propagowanie działań zmierzających do przekwalifikowywania się osób długotrwale bezrobotnych.
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy itp.
3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem ubóstwa i bezrobocia.

Problem 4:

Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych skutecznie ograniczające im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.

Cel strategiczny 4:

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, zapewniającego im właściwą opiekę w miejscu zamieszkania i umożliwiającego prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Cele szczegółowe:

- 4.1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy.
- 4.2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osobom starszym i niepełnosprawnym.
- 4.3. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
- 4.4. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym.
- 4.5. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.

4.6. Aktywizacja osób z zaburzeniami psychicznymi i upośledzonych umysłowo.

Kierunki działania:

1. Diagnoza potrzeb ludzi starszych i niepełnosprawnych oraz dążenie do ich zaspokajania.
2. Utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez:
 - a. propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - b. ułatwienie kontaktu z placówkami rehabilitacyjnymi,
 - c. uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - d. rozwijanie usług opiekuńczych ,
 - a. rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizacji.
2. Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o charakterze półstacjonarnym w formie ośrodków wsparcia dla osób starszych:
 - a. podjęcie działań zmierzających do powstania Dziennego Domu Pobytu dla osób starszych.
 - b. rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym:
 - * budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,
 - * organizowanie czasu wolnego w formie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych,
3. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.
4. Rozwój działalności wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego dla osób chorych i niepełnosprawnych.
5. Podejmowanie działań zmierzających do systematycznego łamania barier dla osób niepełnosprawnych ruchowo.
6. Współdziałanie z PFRON i organizacjami pozarządowymi dla skutecznego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
7. Rozwinięcie działalności grupy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
8. Rozszerzenie działalności świetlicy dla osób niepełnosprawnych.

Problem 5:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym, który przyczynia

się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 5:

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

Cele szczegółowe:

- 5.1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
- 5.2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
- 5.3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działania:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży;
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
6. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom.
 - Formalne powołanie gminnego zespołu interwencyjnego.
 - Poszerzenie oferty pomocy Gminnego Punktu Poradnictwa oraz cykliczne prowadzenie akcji informacyjnej zachęcającej do korzystania z usług Punktu.
7. Cele i kierunki działań realizowane będą zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę M i e j s k ą Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zawierającym szczegółowe działania w tym zakresie.

Problem 6:

Organizacje pozarządowe winne zacieśnić współpracę z samorządem lokalnym, by lepiej koordynować działania związane ze skuteczniejszym rozwiązywaniem

problemów społecznych oraz rozwijać społeczeństwo obywatelskie.

Cel operacyjny 6:

Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych i rozwój wolontariatu.

Cele szczegółowe:

- 6.1. Ocena działań organizacji pozarządowych na terenie gminy.
- 6.2. Zwiększenie możliwości współpracy pomiędzy poszczególnymi organizacjami pozarządowymi.
- 6.3. Stwarzanie korzystnych warunków dla rozwoju działalności wolontarystycznej na terenie gminy.

Kierunki działania

1. Kontynuacja systematycznej współpracy samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi,
2. Podjęcie działań w kierunku inwentaryzacji możliwości działania i potrzeb organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy.
3. Zwiększenie dostępu do informacji o działalności organizacji pozarządowych na terenie gminy.
4. Inicjowanie ruchu wolontarystycznego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
5. Propagowanie idei samopomocy, wolontariatu i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, m.in. na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych.
6. Podjęcie działań zmierzających do powołania Gminnego Centrum Wolontariatu

VIII. MONITORING I ZARZĄDZANIE STRATEGIA

1. WSKAŹNIKI MONITORINGU

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy będzie od:

- A. monitoringu i ewaluacji,
- B. budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

A. Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez Burmistrza Zbąszynka, a w jego skład mogą wejść m.in.: sekretarz Gminy, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni.

B. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien się zebrać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać Burmistrzowi i Radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych, programu rozwiązywania problemów alkoholowych, programu pomocy dziecku i rodzinie, etc.

2. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań, ponadto powinna je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

IX. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań w miarę posiadanych w samorządzie i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Strategia niniejsza jest planem działania przyjmowanym dla właściwego środowiska, została opracowana w oparciu o sporządzoną diagnozę. Poszczególne cele i kierunki działań mogą z czasem ulegać zmianie, jednak zawsze powinny być dostosowywane do zmieniającej się sytuacji społecznej.

Spis tabel i wykresów

Tabele

Tabela Nr :

	str.
1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2005-2007 w podziale na poszczególne miejscowości i przysiółki	17
2. Urodzenia w latach 2005 – 2007	18
3. Zgony w latach 2005-2007	18
4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Zbąszynek na dzień 15.10.2008 r.	18
5. Powody udzielania pomocy i liczba środowisk objętych pomocą	22
6. Liczba świadczeniobiorców* w 2007 roku według wieku	23
7. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w 2007 r.	24
8. Poziom dochodów beneficjentów pomocy społecznej w 2007 roku	25
9. Budżet Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2005-2007.....	25
10. Rodzaj zadań, liczba rodzin objętych pomocą i kwoty wydatków w 2007r. – w porównaniu z rokiem 2006.....	26
11. Liczba i rodzaj wypłaconych świadczeń rodzinnych w roku 2006	27
12. Liczba i rodzaj wypłaconych świadczeń rodzinnych w roku 2007	28
13. Liczba osób uprawnionych do zasiłku pielęgnacyjnego na podstawie orzeczenia niepełnosprawności - w ramach świadczeń rodzinnych wypłacanych przez OPS....	35
14. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i skierowanych do instytucji opieki stacjonarnej	36
15. Liczba rodzin korzystających ze stypendiów szkolnych	39
16. Liczba beneficjentów pomocy społecznej z problemem bezradności	41
17. Pomoc udzielona przez OPS Zbąszynek z powodu występowania uzależnień i przemocy w rodzinach	44
18. Ilość i rodzaje spożywanych napojów alkoholowych przez młodzież w Gminie Zbąszynek	46
19. Ilość rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych i kwota wydatków poniesionych na ich wypłaty	52
20. Zadłużenie czynszowe w zasobach komunalnych	52
21. Ilość zaistniałych zdarzeń na terenie Gminy Zbąszynek w rozbiciu na kategorie ...	54

22. Liczba zatrzymań w Izbie Wytrzeźwień	54
23. Struktura bezrobocia w Gminie Zbąszynek na dzień 31 lipca 2008r.	56
24. Bezrobotni wg wykształcenia	57
25. Kwestia dzieci, młodzieży i rodziny	59
26. Kwestia osób bezrobotnych	60
27. Kwestia osób niepełnosprawnych	61
28. Kwestia ludzi starszych	61
29. Kwestia osób uzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie	62
30. Kwestia zdrowia	63
31. Kwestia mieszkaniowa	64
32. Rozwój kadr i służb pomocowych	65
33. Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe	65

Wykresy

Wykres Nr :

1. Pomoc społeczna udzielona z powodu ubóstwa	30
2. Liczba bezdomnych objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbąszynku	32
3. Pomoc społeczna udzielona rodzinom z tytułu niepełnosprawności	34
4. Liczba uczniów objętych dożywianiem w latach 2005-2007	38
5. Liczba rodzin korzystających ze stypendiów szkolnych przedstawiona w formie wykresu..	39
6. Rodziny z problemem bezradności objęte pomocą społeczną	42
7. Wysokość dochodów uzyskiwanych z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wysokość środków finansowych wykorzystywanych na realizację programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w Gminie Zbąszynek	45
8. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2005-2007	52

9. Zadłużenie czynszowe w latach 2003-2007	53
10. Liczba beneficjentów OPS objętych pomocą z tytułu bezrobocia	57
11. Graficzny obraz najistotniejszych kwestii problemowych gminy Zbąszynek	68

